

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління платоспроможністю підприємства

за матеріалами приватного акціонерного товариства
«Дитячий світ Київ», м. Київ

Студента 2 курсу 6 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка та
безпека бізнесу»
заочної форми навчання

Чорновола Олександра
Сергійовича

Науковий керівник –
д-р екон. наук, професор

Височин Ірина
Володимирівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, професор

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	6
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРАТ «ДИТЯЧИЙ СВІТ КИЇВ»	
2.1. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Дитячий світ Київ».....	14
2.2. Аналіз ліквідності як передумови забезпечення платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ».....	22
2.3. Оцінка рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ».....	28
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРАТ «ДИТЯЧИЙ СВІТ КИЇВ».....	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах ринкової економіки платоспроможність являє собою основоположну характеристику фінансово-господарського стану та один з найважливіших аспектів життєдіяльності будь-якого підприємства. Здатність своєчасно та в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями є однією з умов підтримання фінансової стійкості, стабільності та конкурентоспроможності підприємства, тож не випадково питанням забезпечення платоспроможності відводиться велике місце як в сучасній економічній науці, так і в практичній діяльності підприємств.

В нестабільних умовах сьогодення, тривалої кризи неплатежів, несприятливого податкового законодавства, відсутності підтримки держави, нестачі фінансових ресурсів вітчизняні підприємства все частіше стикаються з проблемою втрати платоспроможності, яка лише загострюється наслідками глобальної пандемії. За таких умов формування дієвих шляхів відновлення платоспроможності на основі ефективного управління нею набувають особливої актуальності.

Ступінь розроблення проблеми. Вагомий внесок у вивчення теорії і практики управління платоспроможністю підприємства, проблем в сфері її забезпечення, систематизації заходів її підвищення зробили наступні іноземні та вітчизняні дослідники: Н.О. Власова, В.В. Галасюк, А.А. Горбатенко, І.П. Косарева, О.Є. Майборода, Т.С. Пічугіна, В.С. Сирота, П.В. Смірнова, Н.Б. Теницька, О.С. Харченко та ін. Поряд із цим, більш глибокого опрацювання потребують питання пов'язані з розумінням сутності та особливостей управління платоспроможністю вітчизняних підприємств, зокрема, торговельних, оцінювання ефективності управління платоспроможністю й формування на цій основі ефективних заходів удосконалення управління платоспроможністю підприємств.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування шляхів удосконалення управління платоспроможністю підприємства на основі дослідження теоретичних й оцінювання прикладних аспектів з обраної проблематики.

Відповідно до встановленої мети було сформульовано та вирішено наступні *завдання*:

- вивчення теоретико-методичних засад управління платоспроможністю підприємства;
- аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства;
- аналіз ліквідності як передумови забезпечення платоспроможності досліджуваного підприємства;
- оцінка рівня платоспроможності досліджуваного підприємства;
- розробка шляхів підвищення ефективності управління платоспроможністю досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління платоспроможністю підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практичні аспекти управління платоспроможністю підприємства.

Емпіричною базою дослідження є приватне акціонерне товариство «Дитячий світ Київ», яке зареєстровано за адресою: м. Київ, вул. Малишка, буд. 3. Основним видом діяльності підприємства за КВЕД є: 47.19: Інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах та інші; 93.29: Організування інших видів відпочинку та розваг; 56.10: Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування; 68.20: Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна. Чистий дохід підприємства у 2020 році становив 13452 тис. грн, обсяг чистого прибутку – 5771 тис. грн, обсяг активів станом на 31.12.2020 року складає 69457 тис. грн, а обсяг власного капіталу – 58721 тис. грн.

Методи дослідження. У роботі використані загальні і спеціальні методи та підходи. При дослідженні понятійного апарату, визначення змісту процесу управління платоспроможністю підприємства, для обґрунтування критеріїв і системи показників оцінки були використані методи абстракції, аналізу й синтезу, систематизації та узагальнення. Методи горизонтального та вертикального аналізу, коефіцієнтний та порівняльний аналіз, групування, статистичний метод були використані при обчисленні показників фінансово-господарської діяльності підприємства, аналізі його ліквідності та платоспроможності. При розробці висновків та пропозицій використано системний підхід. Для наочного подання результатів використано графічний метод.

Практичне значення дослідження. За результатами випускної кваліфікаційної роботи було розроблено систему рекомендацій для підвищення ефективності управління платоспроможністю підприємства торгівлі.

Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців з питань управління платоспроможністю, дисертації, інтернет-ресурси, дані фінансової звітності підприємства.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження була опублікована стаття «Забезпечення платоспроможності вітчизняних підприємств торгівлі в сучасних умовах» у збірнику «Економіка і фінанси бізнесу»: зб. наук. ст. студ. заочної форми навчання / відп. ред. Г. В. Блакита. – ч.1, Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. С 142-146.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Роботу викладено на 56 сторінках друкованого тексту, що включає 17 таблиць, 3 рисунки. Список використаних джерел включає 43 найменування, які займають 5 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

В умовах ринкової економіки одним з основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства, основою його виживання та стабільності, передумовою існування й одним з базових критеріїв, за яким визначають, чи в змозі воно розвиватися, виступає платоспроможність. Достатній рівень платоспроможності зміцнює інвестиційну привабливість, підвищує рівень конкурентоспроможності та кредитоспроможності, збільшує можливості залучення підприємством кваліфікованого персоналу.

Успішне вирішення проблеми удосконалення управління платоспроможністю підприємств зумовлює необхідність дослідження сутності поняття «платоспроможність підприємства».

Зауважимо, що в цілому з-поміж науковців існує декілька точок зору на трактування платоспроможності (табл. А.1 додатку А). У вузькому розумінні вона розглядається як здатність суб'єкта розраховуватися за своєю кредиторською заборгованістю, що потребує термінового погашення, грошима та еквівалентами. У широкому розумінні вона визначається як здатність розраховуватися за зобов'язаннями – як поточними, так і довгостроковими.

З позицій даного дослідження платоспроможність підприємства слід розглядати як його спроможність своєчасно та в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями, які потребують негайного погашення, наявними грошима та їх еквівалентами. Зазначене пов'язується з тим, що для погашення менш термінових і довгострокових зобов'язань у підприємства на певний момент часу може і не бути грошей, проте це не буде загрозою платоспроможності при наявності у підприємства ліквідних активів, термін трансформації яких в гроші відповідає терміну погашення зобов'язань. Тож платоспроможність тісно пов'язана з поняттям ліквідності підприємства.

Зауважимо, що в науковій літературі існує підхід, згідно з яким поняття ліквідність та платоспроможність є синонімами. Наприклад, в Методичних рекомендаціях щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств і організацій ДПА України платоспроможність (ліквідність) підприємства трактується як його здатність проводити платежі наявними коштами або такими, що безперервно поповнюються за рахунок його діяльності [23]. На нашу думку, таке ототожнення спотворює економічний зміст вказаних категорій й ускладнює можливості їх достовірної оцінки.

Вважаємо, що ліквідність підприємства є більш широким поняттям, яке впливає на рівень його перспективної платоспроможності за умови наявності у складі оборотних активів ліквідних елементів, які за потреби можна трансформувати в грошові кошти для здійснення платежів. Поряд із цим, підприємство, що має значні розміри запасів готової продукції (товарів), що не користуються попитом або сумнівної дебіторської заборгованості, може мати достатній рівень ліквідності, при цьому будучи майже неплатоспроможним. З іншого боку, наявність достатнього розміру грошей для розрахунків за терміновими богами сьогодні, не означає остатній рівень платоспроможності в майбутньому, яка і забезпечується ліквідністю.

Певною різноманітністю тлумачення змісту також характеризується поняття «управління платоспроможністю підприємства» (табл. Б.1 додатку Б). Як бачимо з табл. Б.1, одні дослідники сприймають його як управління активами і пасивами чи фінансовою системою, інші зводять його до управління грошовими потоками. На нашу думку, управління платоспроможністю підприємства є процесом аналізу, моніторингу, планування, підтримання рівня та контролю платоспроможності суб'єкта для недопущення ризику неплатоспроможності на основі вдосконалення політики управління грошовими потоками, оборотними активами і поточними зобов'язаннями.

Враховуючи особливості галузі торгівлі зобразимо концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства торгівлі у вигляді рис. 1.1.

Рис. 1.1. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства торгівлі (складено автором на основі [20; 35])

Як бачимо, ефективна система управління платоспроможністю підприємства торгівлі являє собою поєднання окремих елементів управління, що відрізняються за своїм функціональним призначенням, повинна мати в основі своїй виконання вказаного на рис. 1.1 переліку функцій, спрямовувати управлінський вплив на сукупність відповідних об'єктів, враховувати основну ціль і завдання управління платоспроможністю підприємства й ґрунтуватися на дотриманні відповідних принципів, що має забезпечити необхідний і достатній рівень платоспроможності підприємства в поточному та перспективному періодах.

Зупинимось більш детально на розгляді окремих елементів, наведених на рис. 1.1.

Так, деталізація завдань управління платоспроможністю підприємства наведена в табл. В.1 додатку В.

Щодо функцій управління платоспроможністю, підкреслимо, що концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства базуються на класичних управлінських функціях, які, на нашу думку, найповніше розкривають зміст процесу управління платоспроможністю будь-якого підприємства, зокрема, сфери торгівлі.

Характеристику основних принципів управління платоспроможністю підприємства наведено в таблиці Г.1 додатку Г.

Враховуючи той факт, що важливим принципом управління платоспроможністю підприємства є його етапність, яка передбачає чітку структурованість та послідовність застосовуваних відповідальними особами управлінських заходів, наступним кроком вважаємо за доцільне розглянути етапи управління платоспроможністю підприємства (рис. 1.2).

Так, в межах першого етапу виявляються основні критичні індикатори формування платоспроможності: розмір та структура оборотних активів та джерел їх фінансування, динаміка обсягу грошових коштів, розмір чистого грошового потоку (загального та у розрізі окремих видів діяльності).

Рис. 1.2. Структурно-логічна послідовність етапів управління платоспроможністю підприємства [28; 35]

На другому етапі розробляється стратегія забезпечення платоспроможності торговельного підприємства як складова частина його загальної фінансової стратегії.

При цьому встановлюються стратегічні цілі та обґрунтовуються цільові індикатори платоспроможності на основі яких вносяться зміни в політику управління грошовими потоками, оборотними активами та оборотним капіталом (третій етап).

Четвертий етап передбачає оперативний аналіз платоспроможності, в ході якого ретельно вивчаються основні фактори, що впливають на її рівень, й виявляються резерви її зростання на базі чого вносяться корективи в процес її оперативного управління.

На п'ятому етапі на базі цільових показників платоспроможності та з урахуванням факторів впливу та резервів зростання формується поточний фінансовий план (доходи та витрати, фінансові результати, вхідні та вихідні грошові потоки, ключові показники ефективності в сфері управління платоспроможністю).

На шостому етапі розробляється платіжний календар, в якому визначається розмір платежів, їх строки та цільова спрямованість, що зумовлює доцільність його використання як в ході планування, так і з метою контролю.

Останні етапи (7–9) передбачають реалізацію системи заходів підтримання необхідного і достатнього рівня платоспроможності чи її зростання, моніторингу та контролю її рівня для своєчасного виявлення відхилень й вжиття заходів щодо нормалізації ситуації [28, с. 59].

Визначимо, що однією з найважливіших функцій управління платоспроможністю підприємств (рис. 1.1) та одним з етапів управління платоспроможністю (рис. 1.2) є аналіз її рівня.

При цьому слід враховувати, що в науковій економічній літературі найчастіше виділяють два основні види платоспроможності (за часовою ознакою):

– поточна платоспроможність визначається на дату складання балансу. Підприємство вважається платоспроможним при відсутності простроченої

заборгованості перед постачальниками, банківськими установами і перед іншими організаціями (може розглядатися як статична і як динамічна).

– очікувана (перспективна) платоспроможність визначається на конкретну дату в майбутньому періоді. Для цього порівнюються прогнозні величини наявності платіжних коштів з терміновими зобов'язаннями підприємства на цю дату [34, с. 609].

Тож оцінка ефективності управління платоспроможністю підприємства може проводитися з використанням системи показників, наведених на рис. 1.3.

Враховуючи тісний зв'язок платоспроможності підприємства з його ліквідністю в ході аналізу платоспроможності торговельного підприємства доцільною є оцінка її рівня на основі вивчення критеріїв ліквідності його балансу (групування активів за рівнем ліквідності та пасивів за терміном їх погашення).

Критерії розподілу підприємств за рівнем платоспроможності в ході такого аналізу наведено в табл. Д.1 додатку Д.

Крім того цікавим, на нашу думку, є підхід до аналізу платоспроможності торговельного підприємства на основі відповідних зон, наведених в табл. Е.1 додатку Е.

У цілому слід відзначити, що в сучасних умовах забезпечення необхідного і достатнього рівня платоспроможності являє собою одне з основних завдань, що постають перед підприємством у перебігу здійснення його фінансового-господарської діяльності.

Своєю чергою, забезпечення прийняттого рівня платоспроможності будь-якого підприємства, зокрема, підприємства торгівлі безпосередньо залежить від ефективності управління нею, яке являє собою складний поліфункціональний процес, що потребує чіткої організації, систематичного аналізу й удосконалення.

Рис. 1.3. Система показників оцінювання ефективності управління платоспроможністю підприємства торгівлі [21, с. 797]

У цілому відзначимо, що платоспроможність являє собою одну з найважливіших характеристик діяльності підприємства, яка дає можливість стабільно здійснювати її фінансування, тож пошук нових підходів до ефективного управління платоспроможністю зумовлює доцільність дослідження стану управління нею на конкретному підприємстві.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПРАТ «ДИТЯЧИЙ СВІТ КИЇВ»

2.1 Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Дитячий світ Київ»

Аналітична частина роботи виконана за матеріалами бухгалтерської звітності приватного акціонерного товариства (далі ПрАТ) «Дитячий світ Київ». Основні відомості про аналізоване підприємство зведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ПрАТ «Дитячий світ Київ»

Зміст	Інформація
1. Повна та скорочена назва підприємства	Приватне акціонерне товариство «Дитячий світ Київ» (ПрАТ «Дитячий світ Київ»)
2. Дата реєстрації підприємства	05.08.1997 р.
3. Місце знаходження	02192, м. Київ, вул. Малишка, 3
4. Код ЄДРПОУ	21504897
5. Директор	Полутов Дмитро Ігорович
6. Вид діяльності (код галузі)	47.19 – Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах (основний) Інші: 93.29 Інші види діяльності з організації відпочинку та розваг 56.10 Ресторани та послуги з доставки продуктів харчування 68.20 Оренда і управління власною або орендованою нерухомістю
7. Продукція, послуги	Одяг та взуття / Іграшки / Дитяче харчування / Все для дітлахів
8. Середня кількість працівників (осіб)	70
9. Форма власності	Недержавна власність

Як бачимо з тал. 2.1, підприємство спеціалізується на роздрібній торгівлі товарами для малюків і дітей – одяг та взуття, іграшки, дитяче харчування як вітчизняних, так закордонних виробників.

З метою економічної характеристики господарської діяльності підприємства вважаємо за доцільне проаналізувати особливості формування його доходів, витрат, фінансових результатів, активів та джерел їх фінансування. Так, проаналізуємо спочатку основні показники формування доходів, витрат та фінансових результатів, які наведено в табл. 2.2 (за даними фінансової звітності, яка наведена в додатку Ж).

Таблиця 2.2

**Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів діяльності
ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2018-2020 рр.**

тис.грн.

Показник	Роки			Абсолютна зміна	
	2018	2019	2020	2019 р. до 2018	2020 р. до 2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	27318	21595	13452	-5723	-8143
Інші операційні доходи	28292	29726	22974	1434	-6752
Інші фінансові доходи	4758	5577	4618	819	-959
<i>Разом доходи</i>	60368	56898	41044	-3470	-15854
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	15111	11307	6457	-3804	-4850
Адміністративні витрати	4132	3878	4128	-254	250
Витрати на збут	25100	23775	22618	-1325	-1157
Інші операційні витрати	844	874	767	30	-107
<i>Разом витрати</i>	45187	39834	33970	-5353	-5864
Валовий прибуток	12207	10288	6995	-1919	-3293
Фінансовий результат від операційної діяльності	10423	11487	2456	1064	-9031
Фінансовий результат до оподаткування	15181	17064	7074	1883	-9990
<i>Чистий прибуток</i>	12431	13967	5771	1536	-8196

Як бачимо з табл. 2.2, ПрАТ «Дитячий світ Київ» здійснювало прибуткову діяльність протягом всього періоду аналізу. При цьому результативність господарської діяльності мала тенденцію до підвищення у 2019 р. з подальшим суттєвим зниженням у 2020 р. на що вказує, перш за все, зростання значень майже всіх досліджуваних фінансових результатів діяльності у 2019 р. порівняно з показниками 2018 р. з подальшим їх падінням у 2020 р. порівняно зі значеннями у 2018–2019 рр. Так, варто звернути увагу на

щорічне скорочення протягом періоду аналізу чистого доходу від реалізації – на 20,9% та 37,7% відповідно на кінець 2019 р. та 2020 р., що поряд зі скороченням собівартості реалізованої продукції на 25,2% та 42,9% та залишків товарів вказує на скорочення обсягів основної операційної діяльності підприємства. Відповідно, спостерігається щорічне скорочення валового прибутку підприємства – на 15,7% та 32% у 2019 р. та 2020 р. Поряд із цим ПрАТ «Дитячий світ Київ» протягом всього періоду аналізу отримує інші операційні доходи (перш за все, доходи від операційної оренди основних засобів), які стабільно перевищують розмір чистого доходу підприємства – на 974 тис. грн., 8131 тис. грн. та 9522 тис. грн. у 2018, 2019 та 2020 рр., що позитивно відображається на динаміці інших фінансових результатів діяльності підприємства. При цьому розмір загальних витрат має тенденцію до щорічного зменшення – на 11,8% та на 14,7% у 2019 р. та 2020 р., перш за все, за рахунок щорічного скорочення собівартості реалізованої продукції та витрат на збут, що знов вказує на звуження обсягів основної операційної діяльності.

Відповідно, у 2019 р. порівняно з 2018 р. відбувається збільшення прибутку від операційної діяльності на 10,2%, прибутку до оподаткування на 12,4% та чистого прибутку на 12,3%, що пов'язано, насамперед, з тим фактом, що падіння загального розміру доходів у 2019 р. – на 3470 тис грн або на 5,7% – відбувалося меншими темпами за падіння загального розміру витрат (зменшення на 5353 тис. грн або на 11,8%). Однак, у 2020 р. маємо суттєве погіршення ситуації порівняно з 2019 р.: відбувається зменшення валового прибутку на 32,0%, прибутку від операційної діяльності на 78,6% (зокрема, через падіння інших операційних доходів на 22,7%), прибутку до оподаткування на 58,5% та чистого прибутку на 58,7%, що зумовлено тим, що падіння загального розміру доходів у 2020 р. (на 27,9%) випередило падіння загального розміру витрат (на 14,7%), на що вплинуло як падіння всіх складових загального доходу, так і той факт, що витрати на збут у 2020 р. залишилися фактично на рівні 2019 р. (зменшилися лише на 4,9%, тоді як чистий дохід скоротився на 37,7%).

Таким чином, слід констатувати зменшення результативності діяльності ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2020 р., зменшення прибутковості вкладеного капіталу та обороту з продажу підприємства, що, відповідно, чинить несприятливий вплив на рівень його платоспроможності. При цьому слід відзначити, що виявлений стан справ на досліджуваному підприємстві у 2020 р. є цілком закономірний, адже не лише ПрАТ «Дитячий світ Київ», але й вся вітчизняна сфера торгівлі, зіткнулися з безпрецедентною ситуацією, пов'язаною з наслідками COVID-19 та повних локдаунів в Україні.

Динаміку обсягу та структури активів за 2018–2020 рр. наведено в табл. И.1 додатку И. Як бачимо з табл. И.1, на кінець 2019 р. розмір активів ПрАТ «Дитячий світ Київ» зменшився на 36,5% за рахунок скорочення оборотних активів майже вповнину (на 48,2%), на що, насамперед, вплинуло скорочення іншої дебіторської заборгованості на 96,3%, що можна оцінити позитивно. На кінець 2020 р. відбувається зростання загального розміру активів на 0,8% за рахунок збільшення оборотних активів на 1,5% поряд з неістотним зменшенням необоротних активів на 0,4%, що вказує на незначне зростання економічного потенціалу ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2020 р.

У структурі активів підприємства протягом всього періоду переважають оборотні активи (65,5–80%), що має позитивний вплив на рівень його ліквідності та платоспроможності. Враховуючи особливості діяльності торговельного підприємства в структурі необоротних активів протягом періоду основну питому вагу (85–99,9%) займають основні засоби.

У структурі оборотних активів основну питому вагу протягом періоду аналізу займають грошові кошти (46–79%), які на кінець 2020 р. зростають на 5,6%, що має позитивний вплив ліквідність та платоспроможність ПрАТ «Дитячий світ Київ». На другому місці за питомою вагою знаходяться товарні запаси (12–17%), що пов'язано зі специфікою діяльності досліджуваного підприємства. При цьому товари мають тенденцію до щорічного скорочення – на 27,4% та на 32% відповідно на кінець 2019 р. та 2020 р., що поряд із зростанням грошей і товарної дебіторської заборгованості

свідчить, що продукція підприємства користується попитом, проте, враховуючи раніше виявлені тенденції в динаміці чистого доходу і валового прибутку, скорочення товарів також може бути пов'язано з наслідками пандемії для торговельної галузі. Також слід відзначити, що ПрАТ «Дитячий світ Київ» щорічно збільшує товарну дебіторську заборгованість – на 32,8% та на 106,7%, що свідчить про збільшення обсягів продажів продукції на умовах відтермінування платежу, зокрема, як інструмент боротьби зі скороченням обсягів продажів через COVID-19. В цілому можна зробити висновок, що структура активів є цілком прийнятною для підприємства торгівлі, зокрема, з позиції забезпечення його ліквідності та платоспроможності.

Динаміку обсягу та структури джерел фінансування активів за 2018–2020 рр. наведено в табл. К.1 додатку К. Як бачимо з табл. К.1, в структурі капіталу ПрАТ «Дитячий світ Київ» протягом всього періоду аналізу переважають власні кошти – 77–87% проти 13–23% позикового капіталу. У 2019 р. власний капітал скорочується на 4,8% насамперед за рахунок зменшення розміру нерозподіленого прибутку майже у 2 р. При цьому на кінець 2020 р. порівняно з 2019 р. власний капітал зростає на 10,8%, що вказує на збільшення фінансування діяльності за рахунок власних ресурсів. В структурі власного капіталу протягом всього досліджуваного періоду переважає нерозподілений прибуток (76–88%), який також зростає на 14,1% на кінець 2020 р. (79% в структурі власних коштів), що з погляду платоспроможності підприємства заслуговує на позитивну оцінку.

Позиковий капітал протягом періоду аналізу представлений виключно поточними зобов'язаннями, що цілком нормально для підприємства торгівлі. При цьому, на кінець 2020 р. розмір поточних зобов'язань зменшується на 32,4%, що поряд із зростанням власного капіталу заслуговує на позитивну оцінку. В структурі поточних зобов'язань 61–86% займає поточна кредиторська заборгованість, яка є найбільш терміною заборгованістю та вимагає ретельного контролю. В цілому слід відзначити, що структура капіталу ПрАТ «Дитячий світ Київ» протягом досліджуваного періоду є

цілком прийнятною з точки зору забезпечення платоспроможності підприємства торгівлі.

Наступним кроком вважаємо за доцільне провести оцінку рентабельності. Результати розрахунку показників рентабельності ПрАТ «Дитячий світ Київ» наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Дитячий світ Київ»
у 2018-2020 рр.**

Показник	Значення, %			Абсолютна зміна, в.п.	
	2018р	2019р	2020р	2019 р. до	2020 р. до
				2018	2019
Рентабельність активів підприємства	11,5	20,3	8,3	8,8	-12,0
Рентабельність власного капіталу	13,2	26,4	9,8	13,2	-16,5
Рентабельність реалізованої продукції	44,7	47,6	52,0	3,0	4,4
Рентабельність операційної діяльності	18,7	22,4	6,7	3,6	-15,6
Рентабельність виробництва	80,8	91,0	108,3	10,2	17,3

Проведена оцінка рентабельності підприємства виявила збільшення всіх досліджуваних показників рентабельності у 2019 р., що, як вже відзначалося раніше, пов'язано зі збільшенням у 2019 р. більшості з аналізованих фінансових результатів діяльності підприємства поряд з випереджаючими темпами падіння собівартості (74,8%) над темпами падіння чистого доходу (79,1%) та зростанням інших операційних доходів на 5,1% й характеризує зростання віддачі від використання майна, власних коштів, чистого доходу й витрат у розрізі собівартості реалізованої продукції.

У 2020 р. бачимо, що більшість показників рентабельності зменшується. Так, зменшення у 2020 р. рентабельності активів та власного капіталу на 12,0 в.п. та 16,5 в.п. вказує на скорочення віддачі у вигляді чистого прибутку з кожної гривні майна та власних коштів, зумовлено зменшенням розміру чистого прибутку на 58,7% поряд із збільшенням активів на 0,8% та власного капіталу на 10,8% й відображає зменшення ефективності управління майном та власними ресурсами. Скорочення рентабельності операційної діяльності на 15,6 в.п. порівняно зі станом у

2019 р. відображає зменшення віддачі у вигляді операційного прибутку з кожної гривні чистого доходу та інших операційних доходів, пов'язано з випереджаючими темпами падіння прибутку від операційної діяльності (на 78,6%) над темпами падіння чистого доходу (на 37,7%) й інших операційних доходів (на 22,7%), що вказує на зменшення ефективності операційної діяльності. Виключення складають показники рентабельності реалізованої продукції та рентабельності виробництва, які продовжують зростати у 2020 р. Так, зростання у 2020 р. рентабельності реалізованої продукції на 4,4 в.п. та рентабельності виробництва на 17,3 в.п. пов'язані з тим, що валовий прибуток скорочується меншими темпами (на 32%) порівняно зі скороченням розміру чистого доходу (на 37,7%) та собівартості реалізованої продукції (на 42,9%), що вказує на зростання ефективності управління основною операційною діяльністю підприємства.

Наступним кроком проведемо оцінку типу фінансової стійкості (табл. Л.1 додатку Л). Як бачимо з табл. Л.1, протягом всього періоду ПрАТ «Дитячий світ Київ» мало абсолютну фінансову стійкість, за якої він фінансує запаси і витрати лише за рахунок власного оборотного капіталу.

Відповідно, надлишок джерел фінансування запасів і витрат на кінець 2020 р. складає 4,9 грн. При цьому відзначимо, що такий стан прав на аналізованому підприємстві навряд можна розглядати як ідеальний, адже керівництво не використовує зовнішні (позикові) джерела фінансування для основної діяльності окрім найбільш термінової кредиторської заборгованості.

Далі проведемо оцінку відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «Дитячий світ Київ» (табл. М.1 додатку М). Як бачимо з табл. М.1, протягом досліджуваного періоду всі розраховані коефіцієнти знаходяться в межах норми або суттєво перевищують її, отже фінансова стійкість ПрАТ «Дитячий світ Київ» з точки зору структури капіталу є високою, підприємство є незалежним від позикових джерел фінансування.

Власний капітал ПрАТ «Дитячий світ Київ» протягом всього періоду аналізу перевищує наявні обсяги позикових коштів й займає 77–87% в

структурі капіталу (проти 13–23% позикових коштів), на що вказують значення коефіцієнтів автономії та концентрації позикового капіталу, що свідчить про високу фінансову самостійність та незалежність підприємства відносно зовнішніх джерел фінансування. При цьому на кінець 2020 р. власні кошти збільшуються як в абсолютному розмірі, так і за питомою вагою, відповідно коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансування на кінець 2020 р. збільшуються на 10,4% та 63,8%. Відповідно, на кінець 2020 р. спостерігаємо зменшення коефіцієнтів концентрації позикового капіталу та фінансової залежності відповідно на 34,8% та 9,2%, що вказує на зменшення ступеню участі позичкового капіталу у формуванні активів підприємства й, відповідно, ступеню залежності підприємства від зовнішніх кредиторів.

Значення коефіцієнту короткострокової заборгованості вказує, що в структурі позикових коштів протягом періоду 100% займають поточні борги, а співпадіння значень коефіцієнту фінансової стійкості з коефіцієнтом автономії у 2018–2020 рр. вказує на те, що аналізоване підприємство не залучає для фінансування свої діяльності довгострокових позикових джерел.

Коефіцієнт покриття запасів протягом всього періоду аналізу суттєво перевищує норму, що вказує на те, що робочий капітал підприємства у 3–6 разів перевищує його запаси. Значення коефіцієнту маневреності відповідають нормі, отже ПрАТ «Дитячий світ Київ» має змогу вільно маневрувати власними оборотними коштами, які займають 55–77% від власного капіталу, що створює можливості для фінансового забезпечення виробничої та інших видів діяльності, проведення розрахунків з кредиторами та має позитивний вплив на рівень платоспроможності підприємства.

У цілому, в результаті проведеного аналізу було встановлено, що на досліджуваному підприємстві на кінець 2020 р. структура капіталу є цілком прийнятною, підприємство має абсолютну фінансову стійкість, при цьому відбувається зменшення обсягів чистого доходу, операційного й чистого прибутку, падіння більшості показників рентабельності, що створює відповідні загрози його платоспроможності.

2.2 Аналіз ліквідності як передумови забезпечення платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ»

Саме ліквідність значною мірою визначає платоспроможність за умов наявності в складі поточних активів високоліквідних елементів. Відтак, проведемо аналіз ліквідності балансу й відносних коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Дитячий світ Київ».

Для аналізу ліквідності балансу згрупуємо показники його балансу у відповідності з двома правилами: активи – по мірі зменшення ліквідності та пасиви – по мірі збільшення терміновості їх погашення (табл. Н.1 додатку Н).

Як бачимо з табл. Н.1, на ПрАТ «Дитячий світ Київ» в 2020 р. порівняно з 2019 роком відбулося збільшення абсолютно ліквідних і швидко ліквідних активів проти зменшення активів, що повільно і важко реалізуються, через зростання грошових коштів і товарної дебіторської заборгованості на фоні зменшення запасів, що варто оцінювати позитивно. При цьому у складі джерел фінансування протягом 2020 року також спостерігаємо позитивні тенденції, про що свідчить зростання стійких пасивів на 10,8% та зниження найбільш термінових пасивів на 32,4%.

Розміри платіжного надлишку (нестачі) за групами активів та пасивів наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Платіжний надлишок (нестача) за групами активів та пасивів ПрАТ «Дитячий світ Київ» за 2018-2020 рр.

Платіжний надлишок (нестача)	На кінець року			Абсолютна зміна	
	2018	2019	2020	2019 р. до 2018	2020 р. до 2019
A1 – П1	25701	18490	25615	-7211	7125
A2 – П2	35076	1620	2817	-33456	1197
A3 – П4	12086	9087	6586	-2999	-2501
П4 – А4	72863	29197	35018	-43666	5821

За даними табл. 2.4 можна зробити висновок, що наведений баланс підприємства протягом 2018–2020 рр. є абсолютно ліквідним:

2018 рік -	A1 > П1	2019 рік -	A1 > П1	2020 рік -	A1 > П1
	A2 > П2		A2 > П2		A2 > П2
	A3 > П3		A3 > П3		A3 > П3
	A4 < П4		A4 < П4		A4 < П4

Так, виконання першої нерівності свідчить про відсутність загрози неплатоспроможності підприємства протягом 2018–2020 рр. та наявність абсолютно ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань. При цьому, на кінець 2020 р. платіжний надлишок збільшується на 38,5%.

Виконання другої умови свідчить про достатність активів, що швидко реалізуються, для покриття короткострокової заборгованості. Виконання третьої умови ліквідності вказує на достатність активів, які повільно реалізуються для покриття довгострокових пасивів. При цьому варто відзначити, що співпадіння значень платіжного надлишку відповідних груп з розміром активів груп А2 і А3 вказує на те, що у складі заборгованості досліджуваного підприємства відсутні інші її види окрім найбільш термінової. Щодо виконання четвертої умови, то цей факт свідчить про виконання на ПрАТ «Дитячий світ Київ» мінімальної умови фінансової стійкості, за якої власний капітал перевищує необоротні активи, та наявність у досліджуваного підприємства власних оборотних коштів, що має позитивний вплив на рівень платоспроможності підприємства. При цьому платіжний надлишок за цією складовою збільшується на 19,9% на кінець 2020 р.

Аналіз ліквідності балансу доповнимо оцінкою основних показників ліквідності підприємства, які одночасно виступають основними показниками статичної платоспроможності відповідно до рис. 1.3 (табл. 2.5). Наведені в табл. 2.5 розрахунки свідчать про погіршення ліквідності ПрАТ «Дитячий світ Київ» на кінець 2019 р. за рахунок зменшення всіх досліджуваних показників з подальшим підвищенням рівня ліквідності на кінець 2020 року, за якого відбулося значне підвищення всіх коефіцієнтів ліквідності. При

цьому варто звернути увагу на той факт, що протягом періоду всі коефіцієнти не просто перебувають в межах норми, а й суттєво її перевищують.

Таблиця 2.5

**Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Дитячий світ Київ»
за 2018-2020 рр.**

Показники	На кінець року			Абсолютна зміна		Норма- тив
	2018	2019	2020	2019 р. до 2018	2020 р. до 2019	
Коефіцієнт поточної ліквідності $K1 = (A1+A2+A3) / (П1+П2)$	6,13	2,84	4,26	-3,30	1,42	2–2,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності $K2 = (A1 + A2) / (П1 + П2)$	5,28	2,27	3,65	-3,02	1,38	0,7–0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності $K3 = A1 / (П1 + П2)$	2,81	2,16	3,39	-0,65	1,22	0,2–0,3
Загальний показник ліквідності балансу підприємства $K_{заг} = (A1 + 0,5*A2 + 0,3*A3) / (П1 + 0,5*П2 + 0,3*П3)$	4,30	2,39	3,70	-1,91	1,31	>1
Власний оборотний капітал, тис. грн	72863	29197	35018	-43666	5821	Збільш

Так, високою є платіжна спроможність, яка ще й зростає на кінець 2020 р., на що вказує не лише суттєве перевищення норми коефіцієнтом абсолютної ліквідності (216–339% покриття при нормі 20–30%), але й збільшення його значення на 56,5% порівняно зі станом на кінець 2019 р. Отже, підприємство має достатньо грошових коштів для погашення своїх термінових зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності також суттєво перевищує норму (227–528% покриття при нормі 70–80%) та збільшився на 60,8%. Отже, на кінець 2020 р. розмір ліквідних активів та активів, що швидко реалізуються, більше ніж у 3,5 рази перевищує короткострокові зобов'язання. Оскільки даний коефіцієнт має вирішальне значення для банків, так як характеризує ступінь надійності при поверненні кредитів, то значне збільшення його значення істотно свідчить на користь підприємству. Суттєве перевищення показнику покриття норми (284–613% покриття при нормі 200–250%) при його зростанні на 50% на кінець 2020 р. порівняно з 2019 р. говорить про достатність у підприємства ліквідних коштів для виконання усіх своїх термінових зобов'язань.

Загальний показник платоспроможності (Кзаг.) протягом всього періоду аналізу також суттєво перевищує норму та збільшується на 54,8%, що вказує на підвищення платоспроможності та зменшує вірогідність розвитку кризи ліквідності на ПрАТ «Дитячий світ Київ». Крім того, у досліджуваного підприємства спостерігається значний розмір власного оборотного капіталу, який зростає на 19,9% на кінець 2020 р., що варто оцінювати позитивно, зокрема, щодо підтримання платоспроможності підприємства.

Враховуючи ступінь ліквідності активів, можна визначити тип сталості підприємства на коротко- та довгострокову перспективу, щоб оцінити чи не має загрози платоспроможності за вказаною ознакою. Умови для визначення типу сталості з урахуванням ліквідності наведено в табл. 2.6. Результати оцінки типу сталості ПрАТ «Дитячий світ Київ» наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.6

Умови для оцінки типу сталості підприємства [19; 41]

Тип сталості	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
Абсолютний	$A1 \geq П1$	$A1 \geq П1 + П2$	$A1 \geq П1 + П2 + П3$
Нормальний	$A1 + A2 \geq П1$	$A1 + A2 \geq П1 + П2$	$A1 + A2 \geq П1 + П2 + П3$
Передкризовий	$A1 + A2 + A3 \geq П1$	$A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2 + П3$
Кризовий	$A1 + A2 + A3 \leq П1$	$A1 + A2 + A3 \leq П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 \leq П1 + П2 + П3$

Таблиця 2.7

Результати оцінки типу сталості ПрАТ «Дитячий світ Київ» з урахуванням ступеню ліквідності активів за 2018-2020 рр.

тис.грн.

Рік	Тип сталості підприємства		
	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
2018	39896 \geq 14195 Абсолютна сталість	39896 \geq 14195 + 0 Абсолютна сталість	39896 \geq 14195 + 0 + 0 Абсолютна сталість
2019	34376 \geq 15886 Абсолютна сталість	34376 \geq 15886 + 0 Абсолютна сталість	34376 \geq 15886 + 0 + 0 Абсолютна сталість
2020	36351 \geq 10736 Абсолютна сталість	36351 \geq 10736 + 0 Абсолютна сталість	36351 \geq 10736 + 0 + 0 Абсолютна сталість

Як бачимо з табл. 2.7, ПрАТ «Дитячий світ Київ» має абсолютну сталість як протягом досліджуваного періоду, так і при прогнозуванні на коротко- і довгострокову перспективу, що здійснює сприятливий вплив на рівень платоспроможності підприємства.

Не зважаючи на те, що раніше праведний аналіз не виявив ознак настання кризи ліквідності на ПрАТ «Дитячий світ Київ», вважаємо за доцільне дослідити це питання глибше, адже криза ліквідності є передумовою зародження кризи платоспроможності. Так, одним з перших проявів кризи ліквідності слід вважати наявність ознак нераціональної структури майна – коли коефіцієнт співвідношення необоротних та оборотних активів ($K_0^{HA/OA}$) є більшим за 1,0 чи зростає при одночасному уповільненні зростання суми чистого доходу від реалізації. Відновлення раціональної структури майна характеризується величиною до 1,0 для торговельних підприємств [8, с. 38]:

$$T_{PQ} > T_{POA} > T_{PHA} > 100 \%, \quad (2.1)$$

де T_{PQ} – темп росту чистого доходу від реалізації;

T_{POA} – темп росту оборотних активів;

T_{PHA} – темп росту необоротних активів.

Крім того, на стадії зародження кризи ліквідності на підприємстві характерним є явище перевиробництва, яке проявляється як більш інтенсивне зростання залишків готової продукції (товарів) відносно темпу зростання виручки від реалізації:

$$T_{P^3} > T_{PQ} > 100 \%, \quad (2.2)$$

де T_{P^3} – темп росту залишків готової продукції або(та) товарів.

Як індикатор стадії зародження кризи ліквідності слід також вказати можливість існування нерівності:

$$T_{pдз} > T_{pQ} > 100 \% , \quad (2.3)$$

де $T_{pдз}$ – темп росту дебіторської заборгованості [8, с. 40].

Перевіримо дотримання визначених умов на підприємстві (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Оцінка проявів кризи ліквідності на ПрАТ «Дитячий світ Київ»
за 2018-2020 рр.**

Показник	Норма	За рік			Абсолют- на зміна 2020/2019
		2018	2018	2018	
Коефіцієнт співвідношення необоротних та оборотних активів	<1,0	0,25	0,53	0,52	-0,01
Темп росту чистого доходу, %	>100	69,30	79,05	62,29	-16,76
Темп росту оборотних активів, %	>100	116,34	51,79	101,49	49,70
Темп росту необоротних активів, %	>100	97,76	110,72	99,58	-11,14
Темп росту залишків товарів, %	–	89,78	72,59	67,97	-4,62
Темп росту дебіторської заборгованості за товари, %	–	89,82	132,79	206,71	73,91

Як бачимо з табл. 2.8, протягом періоду аналізу для ПрАТ «Дитячий світ Київ» можна констатувати наявність ознак кризи ліквідності, адже, не зважаючи на відповідність $K_o^{HA/OA}$ нормативному значенню, на підприємстві наявне щорічне падіння розміру чистого доходу, відповідно умови нерівності (2.1) жодного року не були дотримана. При цьому ситуація у 2020 р. є менш прийнятною, адже падіння чистого доходу ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 37,7% є максимальним за весь період. Явище перевиробництва відсутнє, адже поряд із щорічним падінням чистого доходу спостерігається й щорічне зниження товарних запасів, отже, в цій площині підприємство не має прорахунків у маркетинговій політиці. У 2019–2020 рр. спостерігаємо наявність ще одного індикатору стадії зародження кризи ліквідності – зростання дебіторської заборгованості за товари на фоні падіння обсягів чистого доходу, що збільшує вірогідність формування прострочених сум боргових зобов'язань дебіторів. Таким чином, у 2019–2020 рр. слід констатувати наявність проявів кризи ліквідності на ПрАТ «Дитячий світ Київ».

2.3. Оцінка рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ»

Відзначимо, що в п. 2.2 кваліфікаційної роботи нами було проаналізовано основні показники статичної платоспроможності, які являють собою систему коефіцієнтів ліквідності підприємства. Відтак, наступним кроком проведемо аналіз допоміжних показників статичної платоспроможності підприємства відповідно до рис. 1.3, які одночасно є показниками ділової активності підприємства (табл. П.1 додатку П).

Зазначене пояснюється тим фактом, що характеристики обороту впливають на рівень прибутковості підприємства, а, отже, і на його платоспроможність у майбутньому.

Так, виходячи з представлених в табл. П.1 даних, можна зробити висновок щодо низького рівня ділової активності ПрАТ «Дитячий світ Київ» з погіршенням у 2020 році, що чинить негативний вплив на рівень платоспроможності. Це пояснюється скороченням у 2020 р. коефіцієнтів оборотності всіх оборотних активів та запасів і відповідним збільшенням тривалості обороту зазначених показників. Так, коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2020 р. порівняно з 2019 р. зменшився на 9,4%; коефіцієнт оборотності виробничих запасів зменшився на 30,4%; коефіцієнт оборотності товарів зменшився на 19,2%; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 27,1% і лише коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2020 р. порівняно з 2019 р. зріс на 415,2%, що було зумовлено значним скороченням дебіторської заборгованості внаслідок погашення іншої поточної дебіторської заборгованості на 33537 тис. грн. протягом 2019 р. При цьому варто звернути увагу на тривалість обороту оборотних активів ПрАТ «Дитячий світ Київ», яка відповідно до проведених розрахунків складає ± 3 роки, що є не нормальним для підприємства торгівлі, пояснюється заниженим розміром чистого доходу порівняно з вартістю оборотних активів та створює значні загрози платоспроможності у майбутньому.

Відповідно, прискорення оборотності дебіторської заборгованості у 2020 р. призвело до зменшення тривалості операційного циклу на 164 дні (при цьому у підприємства протягом всього періоду аналізу спостерігається завелика тривалість операційного циклу як для торговельної галузі, що заслуговує на негативну оцінку). В 2020 р. значення фінансового циклу набуває від'ємного значення, зменшившись на 315 днів, що можна оцінити позитивно за умови відсутності простроченої кредиторської заборгованості.

Позитивним є співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості – протягом 2019–2020 рр. оборотність дебіторської заборгованості стабільно перевищує за своїми значеннями оборотність кредиторської заборгованості: $1,18,0 > 0,89$ (на к. 2019 р.), $6,06 > 0,65$ (на к. 2020 р.). Це означає, що борги дебіторів перетворюються на грошові кошти через менш тривалі часові інтервали, ніж інтервали, коли на підприємстві необхідні кошти для своєчасної сплати боргів кредиторам, що зменшує вірогідність виникнення браку грошових коштів в обороті з одночасною необхідністю залучення додаткових джерел фінансування.

Враховуючи той факт, що у 2019–2020 р. на ПрАТ «Дитячий світ Київ» було виявлено ознаки кризи ліквідності, наступним кроком перевіримо наявність ознак кризи платоспроможності на аналізованому підприємстві.

Відзначимо, що на стадії зародження кризи платоспроможності характерним є виконання нерівностей [8, с. 49]:

$$T_{pQ} < 100 \% < T_{pK3} \text{ або } T_{pK3} > T_{pQ} > 100 \%, \quad (2.4)$$

де T_{pK3} – темп росту кредиторської заборгованості.

Також на цій стадії інтенсивність зростання кредиторської заборгованості вища за темп росту суми запасів і дебіторської заборгованості:

$$T_{pK3} > T_{p3 + dz} > 100 \%, \quad (2.5)$$

де $T_{p3 + dz}$ – темп росту суми запасів та дебіторської заборгованості.

Це узгоджується з умовами наростання кризи ліквідності, так як саме вона є передумовою зародження кризи платоспроможності [8, с. 49].

Перевіримо наявність кризи платоспроможності (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Оцінка проявів кризи платоспроможності на ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2018-2020 рр.

Показник	Норма	За рік			Абсолютна зміна 2020/2019
		2018	2019	2020	
Темп росту кредиторської заборгованості	–	90,32	109,81	49,60	-60,21
Темп росту чистого доходу	>100	69,3	79,05	62,29	-16,76
Темп росту суми запасів та дебіторської заборгованості	–	99,22	21,91	85,37	63,46

Як бачимо з табл. 2.9, на кінець 2019 р. наявне зростання кредиторської заборгованості на 9,8% поряд з падінням чистого доходу на 20,9%, що означає, що в процесі здійснення господарського обороту на підприємстві не забезпечується ефективне використання залучених коштів кредиторів, наслідком чого виступає поступове розширення «боргової ями».

Проте у 2020 р. кредиторська заборгованість зменшується більшими темпами (на 50,4%) за темп падіння чистого доходу (зменшується на 37,7%), то в даному випадку, не зважаючи на падіння показників, можна дійти висновку, що ситуація з платоспроможністю на підприємстві поліпшується.

На кінець періоду зменшення кредиторська заборгованість зменшується сильніше ніж сума запасів та дебіторської заборгованості – на 50,4% проти 14,6%, отже на підприємстві немає залежалих товарно-матеріальних цінностей, крім того одночасно утворюється сума вивільнених з обороту коштів внаслідок суттєвого прискорення оборотності дебіторської заборгованості. За умов достатності власних коштів зменшується потреба у позиковому капіталі, що й сприяє зменшенню заборгованості підприємства. Однак, уповільнення обороту товарів (та обороту оборотних активів в цілому) вказує на зниження ефективності використання оборотних коштів, що, в свою чергу, створює

підґрунтя для зниження загального рівня платоспроможності підприємства в майбутньому. Отже у 2019–2020 р. слід констатувати зародження кризи платоспроможності на ПрАТ «Дитячий світ Київ».

Наступна умова оцінки зародження кризи платоспроможності є такою: $T_{p\phi\omega} > 100\%$ через перевищення абсолютного приросту тривалості операційного циклу над збільшенням (зменшенням) періоду погашення кредиторської заборгованості, де $T_{p\phi\omega}$ – темп росту тривалості фінансового циклу [8, с. 58].

У 2019 р. відбувається зменшення фінансового циклу на 222 дня, при цьому наявне зменшення тривалості операційного циклу (на 122 дні) паралельно із збільшенням періоду погашення кредиторської заборгованості (на 101 день). В 2020 року спостерігається набуття фінансовим циклом від'ємного значення: $T_{p\phi\omega} < 100\%$, при цьому наявне зменшення тривалості операційного циклу (на 164,5 дні) паралельно із збільшенням періоду погашення кредиторської заборгованості (на 151 день). Це підтверджує наявність ознак кризи платоспроможності на ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2019–2020 році.

Далі оцінимо рівень платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» за критеріями розподілу підприємств, що наведені в додатку Д (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Оцінка рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» на основі аналізу елементів ліквідності балансу за 2018-2020 рр.

тис.грн.

Критерії	Рівень платоспроможності	На кінець року		
		2018	2019	2020
$A1 > P1 + P2$	Високий	$39896 > 14195 + 0$	$34376 > 15886 + 0$	$36351 > 10736 + 0$
$A1 + A2 > P1 + P2$		$39896 + 35076 > 14195 + 0$	$34376 + 1620 > 15886 + 0$	$36351 + 2817 > 10736 + 0$
$A1 + A2 + A3 > P1 + P2$		$39896 + 35076 + 12086 > 14195 + 0$	$34376 + 1620 + 9087 > 15886 + 0$	$36351 + 2817 + 6586 > 10736 + 0$
$A1 + A2 + A3 + A4 > P1 + P2$		$39896 + 35076 + 12086 + 21497 > 14195 + 0$	$34376 + 1620 + 9087 + 23802 > 15886 + 0$	$36351 + 2817 + 6586 + 23703 > 10736 + 0$

Як бачимо з табл. 2.10, протягом всього досліджуваного періоду ПрАТ «Дитячий світ Київ» має високий рівень платоспроможності.

Наступним кроком оцінимо ПрАТ «Дитячий світ Київ» за критеріями розподілу підприємств за рівнем платоспроможності, наведеними в додатку Е (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

**Оцінка рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ»
за 2018-2020 рр.**

Показник платоспроможності	Нормативне значення	Роки			Абсолютна зміна 2020/2019
		2018	2019	2020	
1. Відношення суми середньомісячного доходу і грошових коштів на розрахункових рахунках до величини поточних зобов'язань	> 1,0	= (27318/12 + 39896) / 14195 = 2,97	= (21595/12 + 34376) / 15886 = 2,28	= (13452/12 + 36351) / 10736 = 3,49	1,21
2. Відношення суми середньомісячного доходу, грошових коштів, дебіторської заборгованості, термін оплати якої очікується протягом 12 місяців і короткострокових фінансових вкладень до величини поточних зобов'язань	> 1,0	= (27318/12 + 39896 + 247 + 34829) / 14195 = 5,44	= (21595/12 + 34376 + 328 + 1292) / 15886 = 2,38	= (13452/12 + 36351 + 678 + 15 + 2124) / 10736 = 3,75	1,37
3. Відношення різниці між сумою середньомісячного доходу і величиною поточних активів за мінусом величини запасів, необхідних для безперебійної роботи підприємства до величини поточних зобов'язань	1,0	= 27318/12 - (87058 - 11749) / 14195 = -5,14	= 21595/12 - (45083 - 8638) / 15886 = -2,18	= 13452/12 - (45754 - 5940) / 10736 = -3,6	-1,42

Як бачимо з табл. 2.11, протягом всього періоду аналізу перший і другий показники не лише знаходяться в межах норми, але й суттєво її перевищують, що вказує на достатність у ПрАТ «Дитячий світ Київ» коштів для покриття поточних зобов'язань. Занепокоєння викликає лише третій показник, який не

лише має від'ємне значення протягом всього періоду аналізу, але й збільшується на 65,1% у 2020 р., що пов'язано не лише із замалим розміром чистого доходу порівняно з оборотними активами підприємства у 2018–2020 рр. – 31,4%, 47,9% та 29,4% відповідно, але й падінням чистого доходу у 2020 р. на 37,7%. Отже значення третього показника вказує на наявність ознак порушення платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2018–2020 рр.

Важлива роль при аналізі платоспроможності належить показникам довгострокового фінансового забезпечення. Коефіцієнти довгострокового фінансового забезпечення першого, другого та третього ступенів визначаються згідно золотого правила фінансування. Перераховані коефіцієнти свідчать про покриття необоротних активів довгостроковим капіталом та характеризують рівень дотримання фінансової рівноваги у коротко та довгостроковому періодах [24, с. 133].

Динаміка показників довгострокового фінансового забезпечення ПрАТ «Дитячий світ Київ» наведена в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Динаміка показників довгострокового фінансового забезпечення
ПрАТ «Дитячий світ Київ» за період 2018-2020 рр.**

Показник	Норма	На кінець року			Абсолютна зміна 2020/2019
		2018	2019	2020	
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня (Д1) = власний капітал / необоротні активи	> 0,5–0,7	4,39	2,23	2,48	0,25
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня (Д2) = власний капітал + довгострокові зобов'язання / необоротні активи	1,2 – 1,6	4,39	2,23	2,48	0,25
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня (Д3) = власний капітал + довгострокові зобов'язання / необоротні активи + постійні оборотні активи	–	1,98	1,42	1,57	0,15

З табл. 2.12 бачимо, що всі досліджувані показники суттєво перевищують норму та мають тенденцію до зростання на кінець 2020 р., що має оцінюватися позитивно. Так, на кінець 2020 р. показники Д1 і Д2 (їх співпадіння вказує на те, що аналізоване підприємство не залучає довгостроковий позиковий капітал) на кінець 2020 р. зростають на 11,2%, показник Д3 збільшується на насамперед за рахунок зростання власних кошів на 10,6%, що відбувається перш за все за рахунок зростання власних коштів підприємства на 10,8%. Таким чином у 2018–2020 рр. на аналізованому підприємстві дотримується фінансова рівновага, отже ПрАТ «Дитячий світ Київ» слід вважати потенційно платоспроможним.

Останнім кроком, з урахуванням показників, наведених на рис. 1.3, проведемо аналіз показників динамічної платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» (табл. 2.13). Методика розрахунку показників наведена в табл. Р.1 додатку Р.

Таблиця 2.13

**Динаміка показників динамічної платоспроможності
ПрАТ «Дитячий світ Київ» за 2018-2020 рр.**

Показник	Норма- тив	Роки			Абсолют- на зміна 2020/2019
		2018	2019	2020	
1. Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	> 1	1,21	0,92	1,25	0,33
2. Коефіцієнт поточної платоспроможності	> 1	1,13	1,06	1,03	-0,03
3. Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	0,10	2,81	2,16	3,39	1,22
4. Достатність грошового потоку від операційної діяльності для погашення зобов'язань	> 1	224,63	0,24	0,34	0,10
5. Достатність грошових коштів для самофінансування	> 1	–	–	–	–

Як бачимо з табл. 2.13, коефіцієнт ліквідності грошового потоку, який показує, наскільки позитивний грошовий потік покриває відтік грошових коштів, у 2019 р. був менше норми (більше 1,0), зниження порівняно з 2018 р. склало 24,0%. У 2020 р. вказаний коефіцієнт відповідає нормі, відбулося його збільшення на 35,9%, отже на кінець періоду підприємство генерує додатній розмір чистого руху грошових коштів (1974 тис. грн проти -5519 тис. грн. у 2019 р.), що здійснює позитивний вплив на рівень його платоспроможності.

Коефіцієнт поточної платоспроможності показує, наскільки надходження від операційної (поточної) діяльності покривають витрати на господарський оборот – протягом всього періоду значення коефіцієнту відповідають нормі, однак занепокоєння викликає негативна динаміка вказаного коефіцієнта – зниження на 6,2% та на 2,8% відповідно у 2019 р. та у 2020 р. Якщо виявлена тенденція збережеться, то, враховуючи той факт, що основні суми надходжень підприємство отримує саме від операційної діяльності, це може зумовити проблеми з платоспроможністю в майбутньому. Коефіцієнт абсолютної платоспроможності показує, що грошових коштів (абсолютно ліквідних активів) цілком достатньо для негайного погашення поточних зобов'язань підприємства, на позитивну оцінку заслуговує зростання у 2020 р. на 56,5%.

Достатність грошового потоку від операційної діяльності для погашення зобов'язань значно погіршилася у 2019–2020 рр. та не відповідає нормі (при збільшенні на 41,7% у 2020 р. порівняно з 2019 р.), що вказує на недостатність чистого руху коштів від операційної діяльності для погашення фінансових зобов'язань. Достатність грошових коштів для самофінансування не можливо обчислити внаслідок того, що протягом досліджуваного періоду у підприємства не було витрат в межах інвестиційної діяльності.

У цілому слід констатувати високий рівень платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» при наявності деяких ознак зародження кризи ліквідності і платоспроможності у 2019–2020 рр., що зумовлює необхідність вжиття відповідних заходів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРАТ «ДИТЯЧИЙ СВІТ КИЇВ»

Першим кроком сплануємо на 2021 рік основні форми звітності ПрАТ «Дитячий світ Київ» (форми №2 та №1). Результати планування та пояснення до планових розрахунків наведено в Додатках С, Т.

За результатами планування форми №1 можна очікувати зростання економічного потенціалу ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 9,0% за рахунок зростання як вартості необоротних активів на 4,7%, так і вартості оборотних активів на 11,2%. При цьому в структурі капіталу можна очікувати зростання власного капіталу на 12,1% при зменшенні зобов'язань на 7,9%, що чинить позитивний вплив на рівень платоспроможності досліджуваного підприємства.

За результатами планування форми №2 внаслідок прогнозованих темпів зростання ритейлу в Україні очікуємо збільшення обсягів чистого доходу ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 12,0%, валового прибутку на 12,0%, прибутку від операційної діяльності на 68,1%, прибутку до оподаткування на 23,6% та чистого прибутку на 24,3%, що також чинить позитивний вплив на рівень платоспроможності досліджуваного підприємства.

Наступним кроком розглянемо пропозиції щодо підвищення ефективності управління платоспроможністю ПрАТ «Дитячий світ Київ».

Враховуючи той факт, що важливою умовою забезпечення необхідного і достатнього рівня платоспроможності підприємства є підтримання й зростання ліквідності його активів, розглянемо основні напрями підвищення ліквідності активів ПрАТ «Дитячий світ Київ» в межах більш розширеного (порівняно з традиційним групуванням активів) групування активів за рівнем їх ліквідності, що забезпечує можливість концентрації зусиль та розробки відповідних програм дій саме на тих групах активів, що потребують підвищеної уваги в межах конкретного підприємства (табл. 3.1).

Основні напрями підвищення ліквідності активів ПрАТ «Дитячий світ Київ» у плановому періоді

Група активів	Складові	Напрями підвищення ліквідності
A1 (абсолютно ліквідні)	Гроші та еквіваленти	Диверсифікація та прискорення оборотності грошових коштів
A2 (терміново ліквідні)	Поточні фінансові інвестиції	Підвищення якості портфелю фінансових інвестицій Диверсифікація цінних паперів Налагодження відносин зі стейкхолдерами
A3 (швидколіквідні I ступеня)	Поточна дебіторська заборгованість строком до 30 днів	Оптимізація обсягу та прискорення оборотності Удосконалення кредитної політики Налагодження відносин з контрагентами та встановлення постійних господарських зв'язків Удосконалення податкового планування для попередження виникнення дебіторської заборгованості з держаного бюджету
A4 (швидколіквідні II ступеня)	Поточна дебіторська заборгованість строком до 60 днів	Оптимізація обсягу та прискорення оборотності Удосконалення кредитної політики Налагодження відносин з контрагентами та встановлення постійних господарських зв'язків Контроль якісного складу дебіторів
A5 (швидколіквідні III ступеня)	Поточна дебіторська заборгованість строком до 90 днів, товарні запаси	Удосконалення кредитної політики Налагодження відносин з контрагентами та встановлення постійних господарських зв'язків Контроль якісного складу дебіторів Оптимізація обсягу та прискорення оборотності Удосконалення системи планування товарних запасів Реалізація понаднормових запасів Заходи щодо попередження виникнення тривалої дебіторської заборгованості Реструктуризація комерційних кредитів Бонусні програми при достроковій виплаті дебіторської заборгованості
A6 (важколіквідні)	Необоротні активи	Розробка інвестиційної програми Удосконалення політики оновлення основних засобів, зокрема, торговельного інвестування Оренда та лізинг основних засобів Вибір оптимальних методів амортизації
A7 (неліквідні)	Безнадійна дебіторська заборгованість витрати майбутніх періодів	Попередження виникнення безнадійної дебіторської заборгованості Ретельна перевірка потенційних контрагентів Пошук юридично можливих способів повернення частини вказаних активів

Примітка. Джерело : [28, с. 124]

Відзначимо, що розмір товарних запасів будь-якого підприємства торгівлі, включаючи ПрАТ «Дитячий світ Київ», здійснює безпосередній вплив на товарооборот й розмір чистого доходу від реалізації. Тож розглянемо напрями підвищення ліквідності товарних запасів досліджуваного підприємства на основі прискорення їх оборотності, що має особливу актуальність для ПрАТ «Дитячий світ Київ», адже у 2 розділі випускної кваліфікаційної роботи нами було встановлено, що підприємство має високий рівень ліквідності поряд із недостатнім розміром чистого доходу від реалізації продукції та завеликою тривалістю обороту товарних запасів (370 днів на кінець 2020 р.), що зумовлює необхідність пошуку шляхів прискорення їх оборотності. Зазначене підтверджує і той факт що на аналізованому підприємстві у 2020 р. та у 2021 р. (відповідно до планових розрахунків) темп зростання чистого доходу (62,3% та 112%) є меншими за темпи зростання товарних запасів (68,0% та 138,4%), що вказує на уповільнення товарооборотності, відносну перевитрату та зменшення прибутковості ПрАТ «Дитячий світ Київ».

Саме тому ПрАТ «Дитячий світ Київ» доцільно звернути увагу на забезпечення правильної розстановки товарів у торговельному залі, використання методів планування товарних запасів, формування оптимального графіку заводу товарів на основі порівняння часу формування та використання товарних запасів, забезпечення естетичного дизайну торговельної зали та її привабливості для покупців, систематичні дослідження ринкової кон'юнктури, співпрацю лише з добросовісними щодо виконання договорів постачальниками, збільшення в асортименті питомої ваги товарів стійкого попиту, оптимізацію площ складських приміщень й наявність необхідного складського обладнання, створення необхідних умов для зберігання відповідних товарів, здійснення нормування товарних запасів й оперативного контролю за надходженням запасів, їх реалізацією та залишками, врахування планів товарообороту при плануванні запасів, визначення оптимального обсягу та часу поставки товарів, оперативне виявлення дефіциту та понаднормових

запасів (неходових, залежалих, надмірно завезених) та профілактика їх виникнення, активізація торгівлі надмірними запасами та здійснення уцінки для активізації збуту, ефективну рекламну стратегію, обґрунтоване формування асортименту на основі вивчення попиту, визначення лімітного мінімуму обсягів товарних запасів, відслідковування діяльності основних конкурентів, «розумну» цінову політику, забезпечення безперервності процесу реалізації, підвищену увагу найбільш важливим товарам-лідерам, які визначають комерційний та фінансовий стан підприємства й товарам зі стабільною величиною споживання та високою точністю прогнозу реалізації (товари груп А та Х). Використання наведених рекомендацій має потенціал прискорення товарообороту досліджуваного підприємства, зростання розміру його чистого доходу й зменшення залишків товарних запасів щонайменше на 10%, що, відповідно, матиме позитивний вплив на оборотність товарних запасів та рівень платоспроможності підприємства.

Також вважаємо за доцільне відзначити, що іншою важливою статтею, що впливає на рівень платоспроможності підприємства торгівлі є дебіторська заборгованість, адже замороження в ній грошових коштів не дозволяє підприємству спрямувати їх на покриття найбільш термінових зобов'язань. Тому розглянемо напрями підвищення ліквідності дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства на основі прискорення її оборотності. Так, ПрАТ «Дитячий світ Київ» доцільно звернути увагу на організацію моніторингу формування та погашення дебіторської заборгованості кожним боржником, інформування боржників про настання термінів розрахунків, вибір оптимальної кредитної політики, розробка політики знижок, зокрема, встановлення дисконтів, зменшення періоду кредитування з одночасним збільшенням ставки дисконту, регламентування робіт по погашенню простроченої заборгованості, передача інкасації заборгованості на аутсорсинг, диференціація способів погашення заборгованості, встановлення обмежень на суми угод, перевірка контрагентів перед укладенням угоди, вивчення причин виникнення простроченої та безнадійної заборгованості та їх профілактика,

аналіз доцільності надання комерційного и споживчого кредитів, бонусна система заохочення дотримання боржниками платіжної дисципліни, унеможливлення надання кредиту при непогашенні попереднього, штрафні санкції за несвоєчасну оплату.

У загальному вигляді алгоритм управління дебіторською заборгованістю торговельних підприємств для забезпечення їх платоспроможності наведено в додатку У. Як бачимо з додатку У, в перелік запропонованих напрямів входить використання факторингових операцій, що є досить актуальним для ПрАТ «Дитячий світ Київ», адже, враховуючи його високий рівень ліквідності поряд із проблемами в галузі ділової активності (коефіцієнти якої являють собою допоміжні показники статичної платоспроможності) підприємству доцільно шукати шляхи прискорення оборотності дебіторської за кредиторської заборгованостей й зменшення тривалості циклів, що матиме позитивний вплив на його статичну платоспроможність. Тож розглянемо можливість використання факторингу для рефінансування товарно дебіторської заборгованості з метою подальшого використання вивільнених коштів для погашення товарної кредиторської заборгованості досліджуваного підприємства у плановому 2021 р.

Дебіторська заборгованість за товарами складала 565 тис грн. Розмір комісійної винагороди «ТАСКОМБАНКУ» – 2% від суми боргу (за встановлення факторингового ліміту, за обслуговування, за опрацювання документів). Комерційний банк надає кредит у формі попередньої оплати 80% від загальної суми боргу під 23% річних. Розрахуємо результати застосування даної послуги для ПрАТ «Дитячий світ Київ».

Комісійна винагорода банку – 11,3 тис грн. ($565 \text{ тис грн} * 0,02$), плата за кредит – 104,0 тис. грн. ($((565 \text{ тис грн.} * 0,8) * 0,23)$). Загальні витрати на рефінансування дебіторської заборгованості складатимуть 115,3 тис. грн. ($11,3 \text{ тис. грн.} + 104,0 \text{ тис грн.}$).

Відповідно, на суму на суму 452 тис. грн ($565 * 0,8$) погасимо кредиторську заборгованість за товарами.

Різницю $565 - 452 = 113$ тис. грн. покриємо з нерозподіленого прибутку.

Витрати на рефінансування заборгованості у розмірі 71,7 тис грн (7172 *0,01) буде покрито за рахунок залишку від чистого прибутку (недокапіталізованої його частини), інше 43,6 тис. грн (115,3 – 71,7) можна буде перекрити за рахунок коштів, які підприємство отримує від збільшення чистого доходу при використанні раніше наведених рекомендацій з прискорення оборотності товарних запасів.

Плановий баланс після внесення вказаних змін внаслідок використання факторингу наведено в додатку Ф. Вплив вказаної операції на рівень платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» буде проаналізовано в кінці даного розділу.

Відзначимо, що актуальність запропонованих вище рекомендацій для ПрАТ «Дитячий світ Київ» також підтверджується тим фактом, що на досліджуваному підприємстві весь час існує тимчасово виникаючий недоліків платіжних засобів, так названий касовий розрив, адже протягом всього періоду аналізу, зокрема, в плановому періоді поточні активи повільніше трансформуються в грошові кошти ніж настає термін погашення платіжних зобов'язань (період обороту оборотних активів суттєво перевищує період обороту кредиторської заборгованості).

Враховуючи той факт, що розмір грошових коштів підприємства торгівлі безпосередньо впливає на рівень його платоспроможності, вважаємо за доцільне запропонувати до використання ПрАТ «Дитячий світ Київ» методику управління грошовими коштами, в якій реалізовано комплексний підхід до виконання заходів, що сприяють утворенню постійного позитивного сальдо по грошовому потоку з операційної діяльності. Відмітними рисами запропонованої методики є:

– визначення незнижуваного залишку грошових коштів на розрахунковому рахунку та в касі підприємства на рівні майбутніх протягом найближчих 5 робочих днів платежів постачальникам і підрядникам. У разі недостатності коштів для оплати запланованих у найближчі 5 днів платежів,

необхідно провести конвертацію фінансових вкладень за їх наявності, у разі їх відсутності доцільно залучення позикових ресурсів;

– здійснення фінансовою службою збору заявок на оплату рахунків не частіше двох разів на тиждень для здійснення контролю над витрачанням коштів. При цьому важливим є аналіз заявок за наступними напрямками: сума заявки і термін її оплати повинні відповідати умовам контракту; необхідне дотримання сум лімітів витрачання грошових коштів, встановлених для структурних підрозділів; необхідно збереження рівня незнижуваного залишку на плановому рівні;

– встановлення ліміту витрачання грошових коштів для структурних підрозділів на основі аналізу витрат за попередні 12 місяців. Ліміт витрачання встановлюється на наступні 3 місяці з можливістю перегляду і збільшення в разі зростання обсягів виробництва і продажів продукції;

– формування умов договорів з покупцями і постачальниками за принципом «віддавай повільніше, будеш натискати швидше». Термін оплати коштів постачальникам і підрядникам повинен на 10 днів перевищувати терміни надходження грошових коштів від дебіторів. Якщо покупець затримує оплату відвантаженої продукції, то у підприємства є в запасі 10 днів для виконання своїх зобов'язань перед кредиторами, а також на конвертацію фінансових вкладень і опрацювання питання залучення позикових коштів для оплати рахунків своїм постачальникам і підрядникам;

– складання на щомісячній основі внутрішнього бухгалтерського балансу і звіту про прибутки і збитки для цілей аналізу змін платоспроможності компанії, дотримання встановлених вимог за рівнем незнижуваного залишку грошових коштів;

– формування короткострокових фінансових вкладень у вигляді строкового депозиту для оплати рахунків високопріоритетних кредиторів і у вигляді інструментів фондового ринку у разі перевищення наявних у вільному розпорядженні коштів над рівнем незнижуваного залишку;

– складання бюджету руху грошових коштів на рік помісячно, на місяць – по тижнях, і більш укрупнено щодня з постатейним відображенням усіх доходів і витрат з метою реалізації функції планування і виявлення періодів дефіциту і надлишку грошових коштів [9].

Вважаємо, що пропонована методика управління грошовими коштами позбавить досліджуване підприємство від стихійного витрачання найліквідніших ресурсів, дозволить контролювати витрати структурних підрозділів, забезпечить наявність постійного позитивного сальдо по грошовому потоку від операційної діяльності, а здійснення моніторингу дозволить своєчасно виявляти і усувати «вузькі місця».

Інший аспект проблеми управління грошовими коштами для підтримки рівня платоспроможності підприємства полягає в необхідності забезпечення рентабельного використання їх тимчасово вільного залишку, що реалізується в рамках управління короткостроковими фінансовими вкладеннями. Відтак, у випускній кваліфікаційній роботі на основі аналізу положень традиційного підходу до формування портфеля, сучасної портфельної теорії і сформованої на українських підприємствах практики запропоновано методичні рекомендації, націлені на реалізацію основного принципу, що лежить в основі управління платоспроможністю компанії, – принципу підтримки ліквідної структури активів. Тому вважаємо за необхідне запропонувати підрозділяти грошові кошти, що спрямовуються на формування короткострокових фінансових вкладень, на дві групи в залежності від цілей вкладення:

- грошові кошти для здійснення платежів високопріоритетним кредиторам, якими є бюджетні, позабюджетні фонди і співробітники компанії, не оплата рахунків яких може призвести до незворотних наслідків (високі штрафи, санкції, втрата кваліфікованого персоналу і т.ін.).
- грошові кошти для отримання додаткового доходу.

Грошові кошти першої групи пропонується розміщувати в строкові депозити з можливістю часткового поповнення і зняття, в той час як на грошові кошти другої групи рекомендується купувати акції компаній

високопотенційних галузей економіки («блакитних фішок»), переважно нафтогазового, банківського сектору та електроенергетики. В якості суб'єкта управління рекомендується використовувати або власний штат співробітників, що спеціалізуються на управлінні цінними паперами або спеціалізовану керуючу компанію.

На основі аналізу інформаційних матеріалів провідних українських компаній вважаємо за доцільне запропонувати використання наступних стратегій інвестування (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Пропоновані стратегії інвестування тимчасово вільних грошових коштів вітчизняних підприємств торгівлі

Назва стратегії	Короткі параметри стратегії	Причини вибору
Стратегія «поточний дохід»	Об'єкти: акції – 30%, корп. облигації – 35%, держ. муніц. облигації – 30%, гр. коштів – 5%, поточний рівень доходу і перспектива зростання – основні мотиви інвестора.	Дана стратегія поєднує в собі два принципи здійснення фінансових вкладень – принцип прибутковості (наявність у структурі акцій компаній «блакитних фішок»), принцип збереження інвестицій і їх вартості (вкладення в облигації).
Стратегія «дохід і зростання»	Об'єкти: акції – 40%, корп. облигації – 30%, дер. муніц. облигації – 20%, гр. коштів – 10%, поточний рівень доходу і перспектива зростання – основні мотиви інвестора.	Поточний рівень доходу і перспектива зростання – основні мотиви інвестора. Надмірний ризик втрати грошових коштів нівелюється вкладеннями в цінні папери компаній «блакитних фішок».

Примітка. Джерело : [29]

Вважаємо, що запропоновані заходи сприятимуть забезпеченню балансу між необхідністю своєчасного погашення зобов'язань перед кредиторами (тобто рівнем його платоспроможності) і бажанням досліджуваного підприємства зберегти і збільшити вартість грошових коштів з плином часу.

Враховуючи той факт, що підтримка необхідного і достатнього рівня платоспроможності й забезпечення синхронності грошових потоків підприємства торгівлі вимагає організації ретельного контролю, наведемо

стислу характеристику контролю платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» в межах окремих контурів управління нею (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Характеристика контролю платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» в межах окремих контурів управління

Контур управління	Фокус контролю	Контрольний період	Контрольні показники першого порядку
Стратегічний	Довгострокова платоспроможність в межах реалізації стратегічних планів	1 рік	Чиста вартість активів, чистий грошовий потік від операційної діяльності, коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку
Поточний	Поточна платоспроможність в межах реалізації фінансового плану	1 квартал	Структура та рівень ліквідності оборотних активів, структура та вартість поточних зобов'язань, коефіцієнти ліквідності й ділової активності, ліквідності грошових потоків, якості чистого грошового потоку від операційної діяльності
Оперативний	Оперативна платоспроможність (синхронність грошових потоків) в межах реалізації бюджетів	1 місяць, декада, тиждень, день	Обсяги надходження та витрачання грошових коштів за контрагентами і термінами, обсяги та частота виникнення дефіциту грошових коштів

Примітка. Джерело : [28]

У підсумку розрахуємо основні показники платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 2021 рік без урахування та з урахуванням зроблених пропозицій та порівняємо їх між собою та з показниками 2020 р. (табл. 3.4).

Як бачимо з табл. 3.4, планові розрахунки на 2021 р. засвідчують зростання рівня платоспроможності досліджуваного підприємства, адже відбувається зростання всіх коефіцієнтів ліквідності, збільшується розмір власного оборотного капіталу, покращується значення більшості допоміжних показників статичної платоспроможності, зокрема прискорюється

оборотність оборотних активів, виробничих запасів, товарів, кредиторської заборгованості, зменшується тривалість операційного циклу, а показник фінансового циклу набуває позитивного значення.

Таблиця 3.4

**Динаміка основних показників платоспроможності
ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2021 р. без урахування та з урахуванням
зроблених пропозицій**

Показники	На кінець року			Абсолютна зміна	
	2020	2021	2021*	2021 р. до 2020	2021* р. до 2020
Коефіцієнт поточної ліквідності	4,26	5,15	5,34	0,89	0,19
Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,65	4,26	4,40	0,61	0,14
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,39	4,01	4,20	0,62	0,19
Власний оборотний капітал, тис. грн	35018	40998	40885	5980	-113
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, рази	0,3	0,31	0,31	0,01	0,00
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, рази	10,27	11,53	11,53	1,26	0,00
Коефіцієнт оборотності товарів, рази	0,97	1,13	1,13	0,16	0,00
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, рази	6,06	5,67	6,35	-0,39	0,68
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, рази	0,65	1,13	1,17	0,48	0,04
Період обороту оборотних активів, дні	1215,48	1154,54	1154,54	-60,94	0,00
Період обороту виробничих запасів, дні	35,07	31,24	31,24	-3,83	0,00
Період обороту товарів, дні	371,32	319,80	319,80	-51,52	0,00
Період обороту дебіторської заборгованості, дні	59,37	63,46	56,71	4,09	-6,75
Період обороту кредиторської заборгованості, дні	557,45	319,01	307,76	-238,44	-11,25
Тривалість операційного циклу, дні	465,76	414,50	407,75	-51,26	-6,75
Тривалість фінансового циклу, дні	-91,69	95,50	100,00	187,19	4,50
Темп росту кредиторської заборгованості, %	49,6	93,32	86,50	43,72	-6,82
Темп росту чистого доходу, %	62,29	112,00	112,00	49,71	0,00
Темп росту суми запасів та дебіторської заборгованості, %	85,37	121,72	115,27	36,35	-6,45

* з урахуванням пропозицій

Значна кількість планових показників, обчислених з урахуванням зроблених у випускній кваліфікаційній роботі пропозицій, також демонструє позитивну динаміку як у порівнянні з 2020 р., так і з плановим 2021 р. до пропозицій.

Так, бачимо подальше зростання всіх досліджуваних показників ліквідності, власний оборотний капітал, хоча й неістотно зменшується, продовжує залишатися на високому рівні, тож рівень фінансової стійкості ПрАТ «Дитячий світ Київ» продовжує залишатися абсолютним, прискорюється оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, тривалість операційного циклу має тенденцію до подальшого зменшення. Поряд із цим уповільнюються темпи зростання як кредиторської заборгованості, так і запасів з дебіторською заборгованістю. Тож слід зробити висновок, що такий стан справ в цілому призводить до зростання рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» у плановому 2021 році.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження в рамках випускної кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки та пропозиції.

Платоспроможність підприємства являє собою його спроможність своєчасно та в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями, які потребують негайного погашення, наявними грошима та їх еквівалентами. Управління платоспроможністю являє процес аналізу, моніторингу, планування, підтримання рівня та контролю платоспроможності суб'єкта для недопущення ризику його неплатоспроможності на основі вдосконалення політики управління грошовими потоками, оборотними активами і поточними зобов'язаннями підприємства.

Оцінка ефективності управління платоспроможністю підприємства може проводитися з використанням системи наступних показників: показники ділової активності (періоди обігу, тривалість операційного та фінансового циклів), коефіцієнти ліквідності, темпи росту (чистого доходу, кредиторської заборгованості, запасів та дебіторської заборгованості), показники довгострокового фінансового забезпечення, показники динамічної платоспроможності.

За результатами аналізу основних показників фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства було встановлено, що на кінець 2020 р. структура капіталу є цілком прийнятною, підприємство має абсолютну фінансову стійкість, при цьому відбувається зменшення обсягів чистого доходу, операційного й чистого прибутку, падіння більшості показників рентабельності, що створює відповідні загрози його платоспроможності.

Аналіз ліквідності як передумови забезпечення платоспроможності підприємства дозволив встановити, що ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2018–2020 рр. має абсолютно ліквідний баланс, протягом досліджуваного періоду всі коефіцієнти ліквідності не просто перебувають в межах норми, а й суттєво її

перевищують. Також ПрАТ «Дитячий світ Київ» має абсолютну сталість як протягом досліджуваного періоду, так і при прогнозуванні на коротко- і довгострокову перспективу, що здійснює сприятливий вплив на рівень платоспроможності підприємства. Поряд із цим протягом періоду аналізу для ПрАТ «Дитячий світ Київ» можна констатувати наявність ознак кризи ліквідності, адже на підприємстві наявне щорічне падіння розміру чистого доходу, відповідно умови наявності раціональної структури майна жодного року не були дотримані. Про навіть ознак кризи ліквідності говорить і той факт, що у 2019–2020 рр. спостерігаємо зростання дебіторської заборгованості за товари на фоні падіння обсягів чистого доходу, що збільшує вірогідність формування прострочених сум боргових зобов'язань дебіторів.

Оцінка рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» дозволила встановити низький рівень ділової активності підприємства з погіршенням у 2020 році, що чинить негативний вплив на рівень платоспроможності підприємства. Зазначене пояснюється скороченням у 2020 р. коефіцієнтів оборотності всіх оборотних активів та запасів і відповідним збільшенням тривалості обороту зазначених показників. Також у досліджуваного підприємства протягом всього періоду аналізу спостерігається зavelика тривалість операційного циклу як для торговельної галузі, що заслуговує на негативну оцінку.

Позитивним для досліджуваного підприємства є співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості – протягом 2019–2020 рр. оборотність дебіторської заборгованості стабільно перевищує за своїми значеннями оборотність кредиторської заборгованості: $1,18,0 > 0,89$ (на к. 2019 р.), $6,06 > 0,65$ (на к. 2020 р.).

У 2019–2020 р. встановлено зародження кризи платоспроможності на ПрАТ «Дитячий світ Київ», адже не забезпечується ефективно використання залучених коштів кредиторів, наслідком чого виступає поступове розширення «боргової ями», поряд із цим уповільнення обороту товарів (та обороту оборотних активів в цілому) вказує на зниження ефективності використання

оборотних коштів, що, в свою чергу, створює підґрунтя для зниження загального рівня платоспроможності підприємства в майбутньому.

Оцінка рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» на основі аналізу елементів ліквідності балансу засвідчила, що протягом всього досліджуваного періоду ПрАТ «Дитячий світ Київ» має високий рівень платоспроможності. Однак, замалий розмір чистого доходу порівняно з оборотними активами підприємства у 2018–20120 рр. – 31,4%, 47,9% та 29,4% відповідно – поряд з падінням чистого доходу у 2020 р. на 37,7%. Отже вказує на наявність ознак порушення платоспроможності підприємства.

Динаміка показників довгострокового фінансового забезпечення ПрАТ «Дитячий світ Київ» засвідчила, що всі досліджувані показники суттєво перевищують норму та мають тенденцію до зростання на кінець 2020 р., на аналізованому підприємстві дотримується фінансова рівновага, отже ПрАТ «Дитячий світ Київ» слід вважати потенційно платоспроможним.

Динаміка показників динамічної платоспроможності засвідчила зменшення достатності грошового потоку від операційної діяльності для погашення зобов'язань у 2019–2020 рр. при не відповідності нормі.

У цілому зроблено висновок щодо високого рівня платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ» при наявності деяких ознак зародження кризи ліквідності і платоспроможності у 2019–2020 рр., що зумовлює необхідність вжиття відповідних заходів.

За результатами планування форми №1 встановлено очікуване зростання економічного потенціалу ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 9,0% за рахунок зростання як вартості необоротних активів на 4,7%, так і вартості оборотних активів на 11,2%. При цьому в структурі капіталу можна очікувати зростання власного капіталу на 12,1% при зменшенні зобов'язань на 7,9%, що чинить позитивний вплив на рівень платоспроможності підприємства. За результатами планування форми №2 внаслідок прогнозованих темпів зростання ритейлу в Україні очікуємо зростання чистого доходу підприємства на 12,0%, валового прибутку на 12,0%, прибутку від операційної діяльності на 68,1%, прибутку до

оподаткування на 23,6% та чистого прибутку на 24,3%, що також чинить позитивний вплив на рівень платоспроможності ПрАТ «Дитячий світ Київ».

У випускній кваліфікаційній роботі наведено перелік пропозицій щодо підвищення ефективності управління платоспроможністю ПрАТ «Дитячий світ Київ». Зокрема, розглянуто основні напрями підвищення ліквідності активів ПрАТ «Дитячий світ Київ» в межах більш розширеного (порівняно з традиційним групуванням активів) групування активів за рівнем їх ліквідності. Розглянуто напрями підвищення ліквідності товарних запасів та ліквідності дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства на основі прискорення їх оборотності та запропоновано алгоритм управління дебіторською заборгованістю підприємства торгівлі. Запропоновано заходи управління грошовими коштами, в яких реалізовано комплексний підхід до виконання заходів, що сприяють утворенню постійного позитивного сальдо по грошовому потоку з операційної діяльності. Пропоновані заходи позбавлять підприємство від стихійного витрачання найліквідніших ресурсів, дозволять контролювати витрати структурних підрозділів, забезпечать наявність постійного позитивного сальдо по грошовому потоку від операційної діяльності. Обґрунтовано можливість використання факторингу для рефінансування товарної дебіторської заборгованості ПрАТ «Дитячий світ Київ» з метою подальшого використання вивільнених коштів для погашення товарної кредиторської заборгованості досліджуваного підприємства у плановому 2021 р.

Планові розрахунки на 2021 р. засвідчили зростання рівня платоспроможності досліджуваного підприємства, крім того встановлено, що значна кількість розрахованих планових показників, обчислених з урахуванням зроблених у випускній кваліфікаційній роботі пропозицій, також демонструє позитивну динаміку як у порівнянні з 2020 р., так і з плановим 2021 р. до пропозицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний огляд «Focus Ukraine» від Райффайзен Банку Аваль за квітень 2021 року. URL: <https://smida.gov.ua/news/publications/focusukraineqviten2021>. (дата звернення 15.10.2021).
2. Андрушко О. Б., Капустяк М. С. Практико-методологічний підхід до ідентифікації кризового стану підприємства. *Регіональна економіка*. 2014. № 4. С. 66–72.
3. Бердар М. М. Фінанси підприємств : [навчальний посібник]. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
4. Величенко О. С. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/548/162.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (дата звернення 23.00.2021).
5. Виноходова А. Ф., Марченкова І. Н. Методика оцінки платежеспособності підприємства. *Фундаментальні дослідження*. 2009. № 1. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/metodika-otsenki-platezhesposobnosti-predpriyatiya> (дата звернення 03.09.2021).
6. Височина Л. В. Теоретичні засади управління грошовими активами підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2014. № 65. С. 78–85.
7. Власова Н. О., Пічугіна Т. С., Смірнова П. В. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі : монографія. Харків : Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2010. 222 с.
8. Гудзь Т. П. Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. 166 с.
9. Дроб Я. В. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2006. 22 с.

10. Журавльова Ю. О. Класифікація факторів впливу на платоспроможність підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 4. С. 60–67.
11. Іваннікова О. В Аналіз платоспроможності як фактора фінансової стійкості малих підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2017. Вип. 2 (58). С. 130–136.
12. Коцеруба Н. В. Інформаційне забезпечення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27. С. 78–21.
13. Крейдич І., Наконечна О., Харченко О. Умови забезпечення платоспроможності підприємств у контексті їх фінансової безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 95–101.
14. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент : учебное пособие. М. : Издательство «Дело и Сервис», 1998. 304 с.
15. Кривдюк А. В., Яцишина С. Є. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 15. С. 185–190.
16. Крупельницька І. Проблематика економічного аналізу ліквідності і платоспроможності в сучасних умовах. *Інноваційна економіка*. 2013. № 8 (46). С. 319–322.
17. Кулик А. Проблеми організації та методики аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств. *Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем : збірник наукових праць МННЦ ІТіС*. 2009. Вип. 14. К. : МННЦ ІТіС, 2009. С. 300–332.
18. Лігоненко Л. О., Клоченок Л. В. Економіка торговельного підприємства: методика вирішення планово-економічних творчих задач : навч. посіб. К. : КНТЕУ, 2005. 295 с.
19. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К. : «Хай-Тек Прес», 2008. 336 с.

20. Майборода О. Є., Косарева І. П., Лесняк А. О. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 18. С. 256–260.
21. Майборода О. Є., Косарева І. П., Каранда О. М. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 793–797.
22. Масюк Ю. В., Деменкова А. Є. Механізм управління платоспроможністю та кредитоспроможністю сільськогосподарського підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 11 (51). Т. 2. С. 30–35.
23. Методичні рекомендації щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств і організацій ДПА України. Лист № 759/10/20-2117 від 27.01.98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98#Text>. (дата зверненн 15.09.2021).
24. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств : підручник. К. : Центр учбової літ., 2013. 504 с.
25. Непочатенко О. А. Підходи до управління платоспроможністю сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2013. Вип. 9 (2). С. 138–142.
26. Носова Є. А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. *Економіка. Проблеми економічного становлення*. 2012. № 2. С. 58–64.
27. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 6 (156). С. 419–426.
28. Олесенко І. С. Управління платоспроможністю підприємства торгівлі : дис. канд. екон. наук : 051 економіка. Київ, 2020. 256 с.
29. Орлов І. В., Масловська А. Ю. Нові тенденції в управлінні оборотним капіталом для цілей бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та*

методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 1 (22). С. 248–256.

30. Охтеня О. А., Легченко О. А. Концепція управління платежеспособністю підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. Т. 3. № 4. С. 15–19.

31. Поршнева А. Г., Румянцова З. П., Саломатин Н. А. Управление организацией : учебник. Изд. 2-е, перераб. и доп. М. : ИНФРА-М, 2001. 669 с.

32. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2022–2024 роки. Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування Міністерства економіки України. Травень 2021. 115 с.

33. Роздрібна торгівля у січні–липні 2021 року. Головне управління статистики в м. Києві. URL: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=1081&lang=1/> (дата звернення 23.10.2021).

34. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. для ВНЗ. 3-тє вид., випр. і допов. К. : Знання, 2007. 668 с.

35. Ситник Г. В., Олесенко І. С. Управління платоспроможністю підприємства торгівлі в системі формування його економічної безпеки. *Бізнес-інформ*. 2018. № 7. С. 185–187.

36. Сніткіна І. А. Підходи визначення сутності платоспроможності та класифікація факторів впливу. *Науковий вісник Ужгородського Університету*. 2019. № 1 (53). С. 179–183.

37. Солотва В. В. Сутність платоспроможності підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 1. С. 116–120.

38. Теницька Н. Б., Гришко Ю. С. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 5. С. 372–376.

39. Теницька Н. Б., Гришко Ю. С. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. № 8. С. 366–369.

40. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері : навч. посіб. [Г. І. Базецька, Л. Г. Суботовська, Ю. В. Ткаченко та ін.]. Х. : ХНАМГ, 2012. 292 с.

41. Фінансовий аналіз : навчальний посібник [М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон]. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

42. Харченко О. С. Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2015. 253 с.

43. Шергіна Л. А., Домшина Т. Р. Фактори впливу на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства в період кризи. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32614233.pdf>. (дата звернення 25.09.2021).

Таблиця А.1

Трактування дефініції «платоспроможність підприємства» в науковій літературі

Автор	Рік	Трактування дефініції «платоспроможність підприємства»
Крейнина М.	1998	наявність у підприємства фінансових можливостей для регулярного і своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань. Такі можливості визначаються, зрештою, наявністю у підприємства коштів [14, с. 32]
Лігоненко Л.	2005	визначається відповідністю доходів і витрат підприємства, яка у свою чергу забезпечує (або не забезпечує) можливості постійного або періодичного фінансування діяльності та виконання взятих зовнішніх зобов'язань [18, с. 155]
Власова Н., Пічугіна Т., Смірнова П.	2010	здатність підприємства розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями, забезпечена наявністю грошових засобів та їх еквівалентів [7, с. 13]
Бердар М.	2010	здатність підприємства виконувати свої платіжні зобов'язання [3, с. 274]
Базецька Г.	2012	спроможність підприємства здійснювати платежі наявними засобами або засобами, які постійно поповнюються за рахунок його діяльності [40, с. 187]
Непочатенко О.	2013	можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання [24, с. 365]
Майборода О., Косарева І., Лесняк А.	2017	здатність у повному обсязі й у визначений термін розраховуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів та спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність [20, с. 257]
Олесенко І.	2020	важлива характеристика фінансового стану підприємства, його фінансового потенціалу, необхідна умова фінансової безпеки, при якій підприємство затне виконувати в повному обсязі свої коротко та довгострокові зобов'язання, не порушуючи фінансову рівновагу та одночасно продовжуючи фінансування свої операційної діяльності [23, с. 34]

Таблиця Б.1

Трактування дефініції «управління платоспроможністю підприємства» в науковій літературі

Автор	Рік	Визначення поняття «управління платоспроможністю підприємства»
Поршнев А., Румянцева З., Саломатін М.	2001	сукупність прийомів та методів, спрямованих на забезпечення розвитку фінансової системи суб'єкта господарювання у відповідності до заданих якісних і кількісних характеристик [31]
Кривдюк А. Яцишина С.	2008	полягає насамперед в аналізі та управлінні рухом грошових потоків, передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, їх витрачання та перерозподіл з урахуванням особливостей операційного та фінансового циклів підприємства [15, с. 186]
Охтень О., Легченко О.	2009	цілеспрямована діяльність керівництва підприємства із забезпечення його коротко- та довготермінової платоспроможності, оптимізації боргового навантаження та підвищення ефективності використання коштів, що надійшли до підприємства в результаті операційної діяльності та виникнення боргових зобов'язань [30, с. 18]
Непочатенко О.	2013	процес управління активами й пасивами підприємства, а саме: грошовими коштами, дебіторською та кредиторською заборгованістю, запасами, необоротними активами, залученими ресурсами та власним капіталом [25, с. 140]
Височина Л.	2014	система принципів та заходів з розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів та активів, їх формування та розподілу, які б дозволяли підприємству своєчасно та повністю погасити свої боргові зобов'язання та забезпечити функціонування і подальший розвиток фінансово-господарської діяльності підприємства [6, с. 80]
Ситник Г., Олесенко І.	2018	поліфункціональний інтегрований у загальну систему управління процес попередження та нейтралізації ризику неплатоспроможності, захисту фінансових інтересів різних стейкхолдерів, формування економічної безпеки та попередження банкрутства, що ґрунтується на спеціальній системі методів та принципів [35, с. 187]

Таблиця В.1

Характеристика основних завдань управління платоспроможністю підприємства торгівлі

Завдання	Економічний зміст
1	2
Забезпечення ліквідності активів	в ході вирішення вказаного завдання проводиться аналіз складу та структури оборотних активів підприємства з метою його оптимізації таким чином, щоб забезпечити виконання умов ліквідності балансу підприємства, мінімізації тієї її частини, що є важко реалізованою (виробничі запаси, незавершене виробництво та ін.), без загрози для функціонування підприємства
Забезпечення ефективного використання капіталу	в ході вирішення вказаного завдання проводиться аналіз складу та структури капіталу підприємства з метою її оптимізації й зміцнення фінансової стійкості підприємства, що є умовою забезпечення платоспроможності у довгостроковій перспективі
Управління дебіторською заборгованістю	в ході вирішення вказаного завдання проводиться аналіз складу та структури дебіторської заборгованості, перш за все, товарного характеру, вживаються заходи щодо недопущення її надмірного зростання, виникнення сумнівної заборгованості, покращення платіжно-розрахункової дисципліни для оптимізації розміру заборгованості дебіторів перед підприємством
Управління кредиторською заборгованістю	в ході вирішення вказаного завдання проводиться аналіз складу та структури кредиторської заборгованості підприємства, вживаються заходи для скорочення розмірів наявної й простроченої заборгованості, оптимізації її розміру й визначення найбільш прийнятних джерел її формування відповідно до наявної структури оборотних активів
Управління грошовими коштами і грошовими потоками, їх збалансування та синхронізація	в ході вирішення вказаного завдання проводиться аналіз грошових потоків у розрізі окремих напрямів діяльності, плануванні джерел надходження та напрямів витрачання грошових коштів, узгодження вказаних напрямів за обсягами, узгодження вхідного та вихідного грошових потоків у часі для досягнення їх рівномірності та синхронності, забезпечення максимізації чистого грошового потоку підприємства, перш за все, грошового потоку від операційної діяльності підприємства
Застосування ефективних форм розрахунків	в ході вирішення вказаного завдання необхідно обрати найбільш оптимальні форми розрахунків з точки зору економії витрат на оплату банківських послуг щодо переказу коштів, страхування (мінімізації ризиків) від несплати за поставлену продукцію, найскорішого отримання (або переведення) коштів тощо

Продовження таблиці В.1

1	2
Управління товарними запасами	в ході вирішення вказаного завдання проводиться аналіз складу та структури товарних запасів підприємства, вживаються заходи для оптимізації співвідношення між рівнем товарообігу і величиною товарних запасів, визначення величини оптимального товарного запасу, забезпечення контролю запасів, мінімізації витрат, пов'язаних товарними запасами

Джерело: складено автором на основі [20; 22; 35]

Таблиця Г.1

Характеристика основних принципів управління платоспроможністю підприємства

Принцип	Зміст принципу
1	2
стратегічна спрямованість	забезпечення відповідності й несуперечливості операційних і тактичних цілей стратегічним цілям підприємства
адаптивність	здатність підтримувати необхідний і достатній рівень платоспроможності в умовах змін зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання
інноваційність	фінансові менеджери підприємства мають працювати над реалізацією поточних управлінських дій й паралельно працювати над вдосконаленням існуючих та пошуком, розробкою та використанням нових, більш ефективних методів управління платоспроможністю підприємства
відповідальність	створення чіткої організаційної структури, розробка положень про підрозділи підприємства, права й обов'язки керівництва, посадові інструкції працівників, встановлення матеріальної відповідальності за упушення в роботі, розробка положень про преміювання працівників, чітке прийняття наказів і розпоряджень, що забезпечує відповідальність персоналу за наслідки управлінських рішень в сфері управління платоспроможністю
стійкість	визначає забезпечення перспективної платоспроможності підприємства на основі оптимізації співвідношень між власними і позиковими коштами
ліквідність	забезпечення наявності у складі оборотних активів високоліквідних елементів й відповідності розміру активів за рівнем ліквідності розміру зобов'язань за терміновістю їх погашення
прибутковість	виходить зі спрямованості підприємства на отримання позитивних фінансових результатів від здійснення всіх видів діяльності, що вказує на ефективність обраної стратегії та виступає джерелом покриття зобов'язань
оптимальність	передбачає використання сучасних методів та інструментів обліку, аналізу, моніторингу, планування, організації, координації та контролю при управлінні платоспроможністю підприємства
ефективність	полягає в реалізації в повному обсязі запланованих завдань і функцій управління платоспроможністю для забезпечення спроможності підприємства своєчасно та в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями
збереження активів	передбачає попередження крадіжок, псування та нецільового використання економічних ресурсів підприємства
економічність	передбачає раціональне й найбільш ефективне й результативне використання економічних ресурсів підприємства для максимізації фінансових результатів від всіх видів діяльності

1	2
достатність	базується на припущенні про наявність достатнього розміру економічних ресурсів у підприємства, необхідного для забезпечення позитивних фінансових результатів й своєчасного та повного виконання віх платіжних зобов'язань
системність	врахування всіх видів економічних ресурсів, які є в розпорядженні підприємства, усіх напрямів та видів діяльності, за якими очікується здійснення платежів або знаходження грошових коштів
етапність	здійснення процесу управління платоспроможністю підприємства в певному порядку
адресність	виходить з необхідності прямування наявних у підприємства коштів на на фінансування конкретних цілей.
безперервність	вказує на постійність процесів аналізу, обліку, моніторингу, організації, координації діяльності виконавців та контролю платоспроможності підприємства
оперативність	передбачає здійснення постійного моніторингу досягнутого рівня платоспроможності підприємства, а також фінансових результатів всіх видів та напрямів діяльності підприємства з метою своєчасного виявлення можливих проблем і швидкого реагування на них, або, у разі необхідності, зміни підходу до управління платоспроможністю

Складено автором на основі [17; 14]

Таблиця Д.1

Критерії розподілу підприємств за рівнем платоспроможності

Критерії	Рівень платоспроможності підприємства	Характеристика
$A1 > П1 + П2$	Високий	Підприємство має високий потенціал ліквідності та платоспроможності, всі свої активи фінансує переважно за рахунок власного капіталу
$A1 + A2 > П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 > П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$A1 < П1 + П2$	Середній	Підприємство відчуває нестачу абсолютно ліквідних активів через наявність значного розміру дебіторської заборгованості. Взагалі підприємство є достатньо ліквідним і може забезпечити своєчасне погашення зобов'язань. Рекомендується звернути увагу на покращення платіжно-розрахункової дисципліни й реструктуризацію боргів дебіторів
$A1 + A2 > П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 > П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$A1 < П1 + П2$	Помірний	Значну частку в структурі оборотних активів займають запаси, велика частина яких сформована за рахунок позикових джерел, що вказує на недостатню ефективність використання оборотного капіталу
$A1 + A2 < П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 > П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$A1 < П1 + П2$	Низький	Оборотні активи підприємства сформовані за рахунок поточних зобов'язань, відсутні власні оборотні кошти, частина поточної заборгованості формує необоротні активи підприємства
$A1 + A2 < П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 < П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$A1 < П1 + П2$	Підприємство перебуває на межі банкрутства	Підприємство є банкрутом, оскільки його активів не вистачає для погашення поточних боргів. Такий стан виникає у разі збитковості підприємства (від'ємний розмір власного капіталу через наявність непокритого збитку)
$A1 + A2 < П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 < П1 + П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 < П1 + П2$		

Джерело : [20, с. 425]

Таблиця Е.1

Критерії розподілу підприємств за рівнем платоспроможності

Зона платоспроможності	Характеристика/умова зони платоспроможності	Ви значення показника платоспроможності	Нормат. знач. показника платоспроможності
1	2	3	4
Абсолютної	Якщо підприємство володіє достатньою кількістю коштів для покриття поточних зобов'язань за рахунок поточної діяльності або за рахунок частини активів без порушення безперебійної роботи підприємства, то даний господарюючий суб'єкт абсолютно платоспроможний	Відношення суми середньомісячного доходу і грошових коштів на розрахункових рахунках до величини поточних зобов'язань	> 1,0
Поточної	Якщо суми доходів і грошових коштів недостатньо для покриття поточних зобов'язань, то необхідно перейти до детальної оцінки мобільних коштів підприємства, серед яких насамперед дебіторська заборгованість, термін оплати за якої очікується протягом 12 місяців і короткострокові фінансові вкладення	Відношення суми середньомісячного доходу, грошових коштів, дебіторської заборгованості, термін оплати якої очікується протягом 12 місяців і короткострокових фінансових вкладень до величини поточних зобов'язань	> 1,0
Критичної	Далі оцінюючи наявність мобільних засобів підприємств очевидно, що значну питому вагу в їх величині займають запаси, більша частина яких (вся величина, якщо вона оптимальна) не може бути прийнята в розрахунок на наступному етапі оцінки платоспроможності, так як це порушить безперебійну роботу підприємства.	Відношення різниці між сумою середньомісячного доходу і величиною поточних активів за мінусом величини запасів, необхідних для безперебійної роботи підприємства до величини поточних зобов'язань	1,0

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4
Неплатоспроможності	Якщо при розрахунку показника критичної платоспроможності його величина менше одиниці, то це свідчить про нестачу середньомісячного доходу і величини вільних мобільних активів для покриття поточних зобов'язань і підприємство переходить в розряд неплатоспроможних	Відношення різниці між сумою середньомісячного доходу і величиною поточних активів за мінусом величини запасів, необхідних для безперебійної роботи підприємств до величини поточних зобов'язань	<1,0

Джерело : [21; 22]

ЗВІТНІСТЬ (Ф1, Ф2, Ф3 – 18 стор.)**Файл звітність вся 12 стор + звіт про рух грошових кошів у 2018-2020 рр.****(6 стор.)**

Таблиця И.1

**Динаміка обсягу та структури активів ПрАТ «Дитячий світ Київ»
у 2018-2020 рр.**

Показник	На кінець року			Абсолютна зміна	
	2018	2019	2020	2019 р. до 2018	2020 р. до 2019
<i>Необоротні активи</i>					
Всього, тис.грн.	21497	23802	23703	2305	-99
- у % до майна	19,8	34,6	34,1	14,8	-0,4
- в т.ч., основні засоби, тис.грн.	18358	23747	23668	5389,0	-79,0
- у % до необоротних активів	85,4	99,8	99,9	14,4	0,1
<i>Оборотні активи</i>					
Всього, тис. грн.	87058	45083	45754	-41975,0	671,0
- у % до майна	80,2	65,4	65,9	-14,8	0,4
- в т.ч., виробничі запаси, тис. грн.	825	708	550	-117,0	-158,0
- у % до оборотних активів	0,9	1,6	1,2	0,6	-0,4
- товари, тис. грн.	10924	7930	5390	-2994,0	-2540,0
- у % до оборотних активів	12,5	17,6	11,8	5,0	-5,8
- товарна дебіторська заборгованість, тис. грн.	247	328	678	81,0	350,0
- у % до оборотних активів	0,3	0,7	1,5	0,4	0,8
- дебіторська заборгованість за розрахунками та інша, тис. грн.	34829	1292	2139	-33537,0	847,0
- у % до оборотних активів	40,0	2,9	4,7	-37,1	1,8
- гроші та еквіваленти, тис. грн.	39896	34376	36351	-5520,0	1975,0
- у % до оборотних активів	45,8	76,3	79,4	30,4	3,2
- інші оборотні активи, тис.грн.	337	449	646	112,0	197,0
- у % до оборотних активів	0,4	1,0	1,4	0,6	0,4
<i>Загальна величина майна підприємства, тис. грн.</i>	108555	68885	69457	-39670,0	572,0

Таблиця К.1

**Динаміка обсягу та структури джерел фінансування активів
ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2018–2020 рр.**

Показник	На кінець року			Абсолютна зміна	
	2018	2019	2020	2019 р. до 2018	2020 р. до 2019
<i>Власний капітал</i>					
Всього, тис. грн.	94360	52999	58721	-41361	5722
- у % до капіталу	86,9	76,9	84,5	-10,0	7,6
- в т.ч., статутний капітал, тис. грн	2707	2707	2707	0,0	0,0
- у % до власного капіталу	2,9	5,1	4,6	2,2	-0,5
- в т.ч., нерозподілений прибуток, тис. грн	81985	40624	46346	-41361	5722
- у % до власного капіталу	86,9	76,7	78,9	-10,2	2,3
<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>					
Всього тис. грн	14195	15886	10736	1691	-5150
- у % до капіталу	13,1	23,1	15,5	10,0	-7,6
- в т.ч., поточна кредиторська заборгованість, тис. грн	12173,0	13367,0	6630,0	1194,0	-6737,0
- у % до поточних зобов'язань	85,8	84,1	61,8	-1,6	-22,4
<i>Всього капітал</i> , тис. грн	108555	68885	69457	-39670,0	572,0

Таблиця Л.1

**Оцінка типу фінансової стійкості ПрАТ «Дитячий світ Київ»
у 2018–2020 рр.**

Показник	На кінець року			Абсолютна зміна 2020/ 2019
	2018	2019	2020	
Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів, тис. грн	72863	29197	35018	5821
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів, тис. грн	72863	29197	35018	5821
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів, тис. грн	72863	29197	35018	5821
Запаси і витрати, тис. грн	11749	8638	5940	-2698
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів, тис. грн	61114	20559	29078	8519
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів, тис. грн	61114	20559	29078	8519
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів, тис. грн	61114	20559	29078	8519
Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів і витрат, грн.	5,20	2,38	4,90	2,52
Тип фінансової стійкості	Абсолютна	Абсолютна	Абсолютна	

Таблиця М.1

**Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ПрАТ «Дитячий світ
Київ» у 2018-2020 рр.**

Показник	Алгоритм розрахунку	Норм. знач-я	На кінець року			Абсолютна зміна 2020/2019
			2018	2019	2020	
Коефіцієнт автономії	= власний капітал : валюта балансу	$\geq 0,5$	0,87	0,77	0,85	0,08
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	= позиковий капітал : валюта балансу	$\leq 0,5$	0,13	0,23	0,15	-0,08
Коефіцієнт фінансування	= власний капітал : позиковий капітал	> 1	6,65	3,34	5,47	2,13
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	= поточні зобов'язання : позиковий капітал	–	1,00	1,00	1,00	0,00
Коефіцієнт фінансової залежності	= валюта балансу : власний капітал	< 2	1,15	1,30	1,18	-0,12
Коефіцієнт фінансової стійкості	= (власний капітал + довгострокові зобов'язання) : валюта балансу	–	0,87	0,77	0,85	0,08
Коефіцієнт покриття запасів	= (оборотні активи – поточні зобов'язання) : запаси	$> 0,6$ – $0,8$	6,20	3,38	5,90	2,52
Коефіцієнт маневреності власного капіталу;	= (власний капітал – необоротні активи) : власний капітал	$0,4$ – $0,6$	0,77	0,55	0,60	0,05

Таблиця Н.1

**Групування активів та пасивів ПрАТ «Дитячий світ Київ»
за 2018-2020 рр.**

тис.грн.

Показники	На кінець року			Абсолютна зміна	
	2018	2019	2020	2019 р. до 2018	2020 р. до 2019
Активи					
Найбільш ліквідні активи (А1)	39896	34376	36351	-5520	1975
Активи, що швидко реалізуються (А2)	35076	1620	2817	-33456	1197
Активи, що повільно реалізуються (А3)	12086	9087	6586	-2999	-2501
Активи, що важко реалізуються (А4)	21497	23802	23703	2305	-99
Пасиви					
Найбільш термінові пасиви (П1)	14195	15886	10736	1691	-5150
Короткострокові пасиви (П2)	0	0	0	–	–
Довгострокові пасиви (П3)	0	0	0	–	–
Стійкі пасиви (П4)	94360	52999	58721	-41361	5722

Таблиця П.1

**Динаміка допоміжних показників статичної платоспроможності
ПрАТ «Дитячий світ Київ» у 2018-2020 рр.**

Показник	Алгоритм розрахунку	Роки			Абсолют-на зміна 2020/2019
		2018	2019	2020	
<i>1. Коефіцієнти оборотності, рази</i>					
1.1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід / середньорічну вартість оборотних активів	0,34	0,33	0,30	-0,03
1.2. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	Собівартість реалізованої продукції / середньорічну вартість виробничих запасів (товарів)	16,71	14,75	10,27	-4,49
1.3. Коефіцієнт оборотності товарів	Чистий дохід / середньорічну вартість ДЗ	1,31	1,20	0,97	-0,23
1.4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції / середньорічну вартість КЗ	0,79	1,18	6,06	4,89
1.5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		1,18	0,89	0,65	-0,24
<i>2. Періоди обороту, дні</i>					
2.1. Період обороту оборотних активів	360 / пок. 1.	1066,70	1101,43	1215,48	114,05
2.2. Період обороту виробничих запасів	360 / пок. 1.1.	21,55	24,40	35,07	10,66
2.3. Період обороту товарів	360 / пок. 1.2.	275,06	300,14	371,32	71,17
2.4. Період обороту дебіторської заборгованості	360 / пок. 1.3.	455,43	305,87	59,37	-246,50
2.5. Період обороту кредиторської заборгованості	360 / пок. 1.4.	305,55	406,58	557,45	150,87
3. Тривалість операційного циклу, дні	пок. 2.1 + пок. 2.2 + пок. 2.3.	752,03	630,42	465,76	-164,66
4. Тривалість фінансового циклу, дні	пок. 3 - пок. 2.4.	446,48	223,84	-91,69	-315,53

Таблиця Р.1

Формули для розрахунку коефіцієнтів динамічної платоспроможності підприємства

Коефіцієнт 1	Формула розрахунку 2
1. Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	$\frac{\text{Приплив}_{ГК, \text{всього}}}{\text{Відтік}_{ГК, \text{всього}}}$
2. Коефіцієнт поточної платоспроможності	$\frac{\text{Приплив}_{ГК}^{\text{від ОП}}}{\text{Відтік}_{ГК}^{\text{від ОП}}}$
3. Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	$\frac{\text{Залишок}_{ГК}}{\text{Поточні обов'язки}}$
4. Достатність грошового потоку від операційної діяльності для погашення зобов'язань	$\frac{\text{Приплив}_{ГК}^{\text{від ОП}} - \text{Відтік}_{ГК}^{\text{від ОП}}}{\text{Відтік}_{ГК}^{\text{від ФД}}}$
5. Достатність грошових коштів для самофінансування	$\frac{\text{Приплив}_{ГК}^{\text{від ОП}} - \text{Відтік}_{ГК}^{\text{від ОП}}}{\text{Відтік}_{ГК}^{\text{від Інв. Д}}}$

Таблиця С.1

Баланс ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 31 грудня 2021р.

тис.грн.

Актив	Код рядка	На 01.01.2021	На 31.12.2021
1	2	3	4
III. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	35	33
первісна вартість	1001	251	239
накопичена амортизація	1002	216	206
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	23668	24790
первісна вартість	1011	53629	56340
знос	1012	29961	31550
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	23703	24823
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5940	8164
Виробничі запаси	1101	550	705
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103		
Товари	1104	5390	7459
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	678	565
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	15	17
у тому числі з податку на прибуток	1136	15	17
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2124	1913
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	36351	39607
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	646	615
Усього за розділом II	1195	45754	50881
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	69457	75704

Пасив	Код рядка	На 01.01.2021	На 31.12.2021
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2707	2707
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	8991	8991
Резервний капітал	1415	677	677
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	46346	53446
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	58721	65821
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	4956	4005
розрахунками з бюджетом	1620	834	988
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	31	38
розрахунками з оплати праці	1630	135	143
з учасниками	1635	674	1013
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	4106	3696
Усього за розділом III	1695	10736	9883
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	69457	75704

Пояснення до проведення планування:

Нематеріальні активи:

Первісна вартість нематеріальних активів має тенденцію до щорічного зменшення: на 28 тис. грн., 6 тис. грн. та на 3 тис. грн. В середньому вони зменшувалися на 12,0 тис. щорічно.

Тоді первісна вартість на кінець планового періоду (р.1001) = 251 – 12,0 = 239 тис. грн.

Коефіцієнт зносу на останню звітну дату: 216 : 251 = 0,86

Сума зносу НА на кінець планового періоду - на 31.12.21: 239 * 0,86 = 206 тис грн

Залишкова вартість НА на кінець планового періоду - на на 31.12.21 = 239 – 206 = 33 тис. грн

Основні засоби:

Первісна вартість ОЗ має тенденцію до щорічного зростання на 619 тис. грн., 6237 тис. грн. та на 1278 тис. грн. В середньому вона зростала на 2711,0 тис. щорічно.

Тоді первісна вартість ОЗ на кінець планового періоду = 53629 + 2711,0 = 56340 тис. грн.

Коефіцієнт зносу на останню звітну дату: $29961 : 53629 = 0,56$

Сума зносу НА на кінець планового періоду - на 31.12.21: $56340 * 0,56 = 31550$ тис грн

Залишкова вартість НА на кінець планового періоду - на на 31.12.21 = 56340 – 31550 = 24790 тис. грн

Оборотні активи.

Плановий обсяг окремих складових оборотних активів будемо розраховувати на основі звітних даних щодо їх періоду обороту (табл. 2.14) та одноденного обсягу діяльності у плановому періоді, тис.грн (див. додаток Ж).

Планова сума запасів (виробничих запасів, товарів) розраховується як добуток їх періоду обороту за звітний період та одноденного обсягу собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$VZ_{2021} = 35,07 * 7232 / 360 = 705$ тис. грн.

$T_{2021} = 371,32 * 7232 / 360 = 7459$ тис. грн.

Планові обсяги за складовими дебіторської заборгованості підприємства, грошовими активами та іншими оборотними активами розраховуються як добуток їх періоду обороту звітного та одноденного обсягу чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у плановому періоді.

$ДЗтов = 13,5 * 15066 / 360 = 565$ тис. грн.

$ДЗбюдж = 0,4 * 15066 / 360 = 565$ тис. грн.

$ДЗінша = 45,7 * 15066 / 360 = 1913$ тис. грн.

$ГК = 946,4 * 15066 / 360 = 39607$ тис. грн.

$ЮА = 14,7 * 15066 / 360 = 615$ тис. грн.

Власний капітал:

Через відсутність додаткових даних залишаємо без змін такі статті власного капіталу як: зареєстрований (пайовий) капітал (р.1400), додатковий капітал

Резервний капітал:

Досліджуване підприємство є приватним акціонерним товариством. На останню звітну дату (на 31.12.21) резервний капітал становить у відсотках до статутного капіталу: $677 : 2707 = 25\%$ (законодавча вимога для акціонерних товариств (обсяг резервного капіталу не менше 15% від статутного капіталу підприємства) дотримана, залишаємо його розмір без змін.

Обсяг нерозподіленого прибутку (р.1420) у плановому періоді розраховується на основі коефіцієнта капіталізації чистого прибутку у звітному періоді та планового обсягу чистого прибутку. Коефіцієнт капіталізації характеризує частку чистого прибутку підприємства, яка спрямована на формування його активів. У звітному періоді він дорівнював:

$= (46346 - 40624) / 5771 = 0,99$ (аналогічне значення було і в 2018 р.)

Тоді планове значення нерозподіленого прибутку як складової власного капіталу підприємства становить:

$46346,0 + 7172 * 0,99 = 53446$ тис. грн.

Далі визначимо планові розміри складових кредиторської заборгованості

$$КЗтов = 350 * 7232 / 360 = 7031 \text{ тис. грн.}$$

$$КЗбюдж = 49,2 * 7232 / 360 = 988 \text{ тис. грн.}$$

$$КЗстрах = 1,9 * 7232 / 360 = 38 \text{ тис. грн.}$$

$$КЗопл.прац. = 7,1 * 7232 / 360 = 143 \text{ тис. грн.}$$

$$КЗуч = 150 * 7232 / 360 = 3013 \text{ тис. грн.}$$

Інші поточні зобов'язання розраховуємо аналогічно:

$$ПЗ = 184 * 7232 / 360 = 3696 \text{ тис. грн.}$$

Як бачимо, в ході планування виникла ситуація, за якої наявні джерела фінансування (85365) перевищують потребу у формуванні активів (75704) на 9661 тис. грн., тож ми скоротимо обсяги залучення підприємством позикових коштів. Насамперед, це стосується кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, адже сьогодні навряд постачальники будуть особливо зацікавлені в продажу запасів підприємству на умовах відстрочки платежу. Тому можливість зменшити товарну кредиторську заборгованість є досить сприятливим фактом для підприємства.

Також скоротимо заборгованість за розрахунками з учасниками, адже ми бачили, що на кінець 2020 р. її розмір скоротився до 674 тис. грн., тож навряд чи він сягне отриманого планового значення у 2021 р.

Таблиця Т.1

Звіт про фінансові результати ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 2021 р.

Стаття	Код рядка	2021 рік (план)	2020 рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15066	13452
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7232)	(6457)
Валовий:			
Прибуток	2090	7834	6995
Збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	22974	22974
Адміністративні витрати	2130	(4670)	(4128)
Витрати на збут	2150	(21243)	(22618)
Інші операційні витрати	2180	(767)	(767)
Фінансові результати від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	4128	2456
Збиток	2195		
Доход від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	4618	4618
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
Прибуток	2290	8746	7074
Збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(1574)	(1303)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	7172	5771
збиток	2355		

Пояснення до проведення планових розрахунків:

Розмір чистого доходу сплануємо, виходячи з даних Головного управління статистики в м. Київ (враховуючи той факт, що досліджуване підприємство розташовано в столиці) щодо обороту роздрібної торгівлі за січень–червень 2021 р. [33]

Знаючи темпи зростання роздрібної торгівлі за 6 місяців розрахуємо середній темп її зростання: $(104,9 + 105,5 + 111,6 + 125,2 + 126,0 + 110,7) / 6 = 114,0$

Відзначимо, що за даними Департаменту стратегічного планування та макроекономічного прогнозування Міністерства економіки України (прогноз економічного і соціального розвитку України на 2022-2024 роки) станом на травень 2021 р. роздрібний сегмент внутрішньої торгівлі, єдиний серед основних ВЕД, продовжує активно розвиватися

та демонструвати зростання (оборот роздрібної торгівлі збільшився на 14 відсотків), враховуючи пристосованість галузі до нових умов функціонування та стимулювання споживчого попиту (збільшення соціальних стандартів та підтримка з боку держави бізнесу та населення) [32]. А за даними Аналітичний огляд "Focus Ukraine" від Райффайзен Банку Аваль за квітень 2021 року база порівняння в квітні-травні дає підстави очікувати відчутне зростання в промисловості і роздрібної торгівлі [1]

Проте слід враховувати карантинні обмеження, які можуть бути введені в жовтні 2021 р. у зв'язку з розповсюдженням штаму дельта. Однак, можна припустити, що карантинні обмеження, які можуть бути введені в жовтні 2021 р., враховуючи активні темпи вакцинації не будуть такими суворими як в 2020 р. Крім цього, бізнес і населення вже адаптувалися до нових умов.

З урахуванням цієї інформації, а також даних [33] припустимо, що темп зростання роздрібної торгівлі у 2021 р. складе 112,0%, тоді плановий розмір чистого доходу складе:

$$\text{ЧД}_{2021} = 13452 * 1,12 = 15066,0 \text{ тис. грн.}$$

Плановий рівень собівартості обчислимо виходячи з рівню собівартості реалізації у відсотках до чистого доходу. Середній рівень собівартості реалізації становить (беремо за останні три роки, адже умови ведення діяльності до пандемії суттєво відрізнялися від умов діяльності в період очікування та розгортання пандемії, тож 2017 р. може викривляти розрахунки):

$$\text{Ссер} = (15111 + 11307 + 6457) / (27318 + 21595 + 13452) * 100 = 52,7\%$$

$$\text{Або рівень собівартості у \% до чистого доходу у 2020 р.: } 48,0\%.$$

У даному випадку використаємо звітне значення рівня собівартості реалізації. Тоді планова собівартість: $\text{С}_{2021} = 15066,0 * 0,48 = 7232 \text{ тис. грн.}$

При плануванні інших операційних доходів, враховуючи відсутність потрібної інформації, залишимо звітне значення і у плановому періоді, тобто припустимо, що обсяг цих доходів у 2021 році = обсягу 2020 року, тобто 22974 тис.грн.

Для планування адміністративних витрат використаємо або середнє значення рівня адміністративних витрат у % до чистого доходу, що склалося за період аналізу:

$$= (4132 + 3878 + 4128) / (27318 + 21595 + 13452) * 100 = 19,5\%,$$

або звітне значення розміру адміністративних витрат в чистому доході: 30,7% (в нашому випадку використаємо звітне значення рівня адміністративних витрат, бо суттєвих коливань у його значенні не спостерігалось впродовж досліджуваного періоду)

тоді

$$\text{АВ}_{2021} = 15066 * 0,31 = 4670 \text{ тис. грн.}$$

Для планування витрат на збут використаємо середнє значення рівня витрат на збут у % до чистого доходу, що склалося за період аналізу:

$$= (25100 + 23775 + 22618) / (27318 + 21595 + 13452) * 100 = 114,6\%,$$

або звітне значення розміру витрат на збут в чистому доході: 168,1% (в нашому випадку використаємо середнє значення рівня витрат на збут, адже вони мають тенденцію до щорічного зниження впродовж досліджуваного періоду)

тоді

$$\text{ВЗ}_{2021} = 15066 * 1,15 = 17326 \text{ тис. грн.}$$

Якщо взяти середнє значення рівня витрат, враховуючи значну розбіжність в розрахунках $((114,6 + 168,1) / 2 = 141,3\%)$, отримуємо наступний їх розмір:

$\text{ВЗ}_{2021} = 15066 * 1,41 = 21243 \text{ тис. грн.}$ – вважаємо його більш обґрунтованим, тож зупинимося на його рівні

При плануванні інших операційних витрат, враховуючи відсутність потрібної інформації, залишимо звітне значення і у плановому періоді, тобто припустимо, що обсяг цих витрат у 2021 році = обсягу 2020 року, тобто 767 тис.грн.

При плануванні інших фінансових доходів, враховуючи відсутність потрібної інформації, залишимо звітне значення і у плановому періоді, тобто припустимо, що обсяг цих доходів у 2021 році = обсягу 2020 року, тобто 4618 тис.грн.

Ставка податку на прибуток на 2021 рік становить 18%, отже сума податку на прибуток дорівнюватиме: $14455 * 0,18 = 2602$ тис. грн.

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

Встановлення списку дебіторів і проведення їх аналізу:

- Складання реєстру платників
- Проведення АВС-аналізу дебіторів
- Аналіз платоспроможності дебіторів

- 1) Виключення з числа партнерів дебіторів з високим рівнем ризику
- 2) Розширення кола споживачів
- 3) Розробка оптимальних умов надання комерційних кредитів

Планування грошових потоків на основі коефіцієнтів інкасації:

- Ведення реєстру старіння ДЗ
- Статистична обробка даних про темпи погашення заборгованості з різними строками погашення
- Розрахунок коефіцієнтів інкасації

- 1) Розробка політики платежів

Розробка політики авансованих розрахунків і надання кредитів**Проведення аналізу дебіторської заборгованості (ДЗ) і оцінка її реальної вартості:**

- Оцінка реальної суми ДЗ по кожному боржнику
- Визначення характеру і строків повернення платежів
- Аналіз ДЗ по видам продукції
- Виявлення простроченої заборгованості
- Аналіз ДЗ в динаміці по періоду оборотності

- 1) Перегляд граничної суми кредиту диференційовано фінансовому стану клієнтів
- 2) Зменшення ДЗ на суму безнадійних боргів
- 3) Надання знижок при достроковій оплаті
- 4) Оцінка можливості використання оплати векселями та іншими цінними паперами
- 5) Реструктуризація простроченої ДЗ та резерв сумнівних боргів

Контроль за станом ДЗ та кредиторською заборгованістю:

- Періодичне проведення порівняльного аналізу кредиторської та ЛЗ

- 1) Перегляд суми кредиторської заборгованості у відповідності зі зміною величини ДЗ

Контроль погашення дебіторської заборгованості:

- Аналіз способів погашення заборгованості (грошові платежі, бартер, векселя)
- Проведення переговорів про умови погашення ДЗ
- Безакцептне списання ДЗ з рахунків боржників
- Формування системи штрафних санкцій за прострочку платежів
- Визначення процедури стягнення заборгованості
- Стягнення ДЗ у судовому порядку

Оцінка можливості використання факторингу та його реалізація:

- Прийняття рішення про постановку підприємства на факторингове обслуговування
- Вибір виду наданих факторингових операцій
- Прийняття рішення про доцільність використання конвенційного факторингу
- Ретельна розробка умов факторингових операцій
- Розрахунок витрат при використанні факторингу
- Оцінка дохідності факторингу і проведення порівняльного аналізу ліквідності і рентабельності при факторингу

Таблиця Ф.1

Баланс ПрАТ «Дитячий світ Київ» на 31 грудня 2021р. після внесення змін внаслідок факторингу

тис.грн.

Актив	Код рядка	На 01.01.2021	На 31.12.2021
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	35	33
первісна вартість	1001	251	239
накопичена амортизація	1002	216	206
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	23668	24790
первісна вартість	1011	53629	56340
знос	1012	29961	31550
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	23703	24823
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5940	8164
Виробничі запаси	1101	550	705
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103		
Товари	1104	5390	7459
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	678	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	15	17
у тому числі з податку на прибуток	1136	15	17
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2124	1913
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	36351	39607
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	646	615
Усього за розділом II	1195	45754	50316

1	2	3	4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	69457	75139
Пасив	Код рядка	На 01.01.2021	На 31.12.2021
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2707	2707
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	8991	8991
Резервний капітал	1415	677	677
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	46346	53446
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	58721	65821
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	4956	3553
розрахунками з бюджетом	1620	834	988
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	31	38
розрахунками з оплати праці	1630	135	143
з учасниками	1635	674	1013
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	4106	3696
Усього за розділом III	1695	10736	9431
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	69457	75139